

**TRANSCRIPT VAN DE COMMISSIE WATERKWANTITEIT EN WATERKWALITEIT VAN
HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DELFLAND
d.d. 3 december 2019**

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter: Mensen, welkom, wij hebben een vrij volle agenda. De vorige vergadering ging niet door wegens een gebrek aan agendapunten en dan hebben we deze vergadering ineens een hele volle agenda met vrij veel besprekstukken. Dus ik stel voor dat we lekker snel door de agenda heen gaan waar mogelijk, zodat we tijd hebben om die stukken die bespreking nodig hebben ook goed te bespreken. Ik wil maar gewoon beginnen met het vaststellen van de agenda. Heeft iemand opmerkingen over de agenda? Nee. Dat is mooi, dan is die vastgesteld. Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Ja, niet over de agenda van vandaag sec. U zei het net ook al, ik wilde verzoeken of het mogelijk is, tenminste ik weet niet of het gangbaar is dat er een vergadering niet doorgaat, zoals de vorige keer. Nu hebben we vrij veel stukken op de agenda. Ik wilde vragen of daar gewoon een beetje verspreiding over kan komen. Bijvoorbeeld met die andere commissie van 4 december a.s., zou aanvankelijk ook niet doorgaan en nu gaat die met één thema weer wel door. Ik weet niet hoe dat werkt hoor, dit geef ik alleen maar mee. Mijn verzoek is eigenlijk of het misschien wat meer verspreid kan zijn, ook voor onze voorbereiding is het gewoon belangrijk dat we gezamenlijk dit werk kunnen oppakken en niet dat we in een keer heel veel krijgen. Het is fantastisch dat je zo'n thema als de Watervisie als één thema behandelt want het is gewoon heel belangrijk, maar dat hadden we bijvoorbeeld ook de vorige keer kunnen doen, ik noem maar wat.

De voorzitter: Nee, dat hadden we de vorige keer niet kunnen doen want als bij mij als voorzitter het bericht komt dat er te weinig agendapunten zijn, dan ga ik vragen of dat echt zo is en dan wordt dat bevestigd. Dus mijn excuses dat we die vorige vergadering hebben moeten afblazen, maar u heeft ook het bericht gezien waarop we hebben gezegd: er lijken te weinig agendapunten te zijn, vindt u het goed dat we hem afblazen? Ik neem uw opmerking mee als voorzitter bij de voorbereiding van deze agenda en ik heb ook liever dat we een goede vergadering hebben met een goede agenda, maar als er echt niets te bespreken is, neem ik even de vrijheid om u als commissie te consulteren of we kunnen overslaan de agenda. Er wordt naast me gefluisterd dat we aan een langetermijnagenda werken naar aanleiding van het feit dat we hem hebben moeten afblazen. De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voorzitter dank u wel, naar aanleiding van. Ik wil graag nogmaals herhalen dat ik het jammer vond dat we in de vorige vergadering, die dus niet is doorgegaan, niet het renovatieprogramma voor stuwen en gemalen hebben besproken.

De voorzitter: Oké, ik neem daar kennis van. (Buiten de microfoon) Nee, dan stellen we toch de agenda vast zoals die voor u ligt.

2. Lijst van toezeggingen van de commissie Bestuur, Financiën en Organisatie (bijlage audiotranscript)

De voorzitter: En dan kom ik bij de toezeggingenlijst. Heeft iemand opmerkingen naar aanleiding van deze toezeggingenlijst? De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. De vorige commissie is er een x aantal toezeggingen gedaan omtrent vissterfte. Ik ben zelf al anderhalf jaar bezig om een bepaalde toezegging op papier te krijgen, dat is me nog steeds niet gelukt. Ik heb bij meerdere commissies en bij meerdere portefeuillehouders die toezegging wel gekregen, maar dat is nog steeds niet gelukt. Het heeft wel met die toezeggingen te maken. Ik heb in het verleden gevraagd om omtrent vissterfte in het algemeen te kijken of er informatie is te vinden over alle calamiteiten met vissen en dan gaat het niet alleen over maaien, maar ook over baggeren en bluswater in het water en of daar een overzicht tevoorschijn van kan komen. Dank u wel.

De voorzitter: Ik stel vast dat u een vraag hebt gesteld en ik denk dat het college die kan beantwoorden of zich zal inspannen om die vraag te beantwoorden. Andere vragen? De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Voorzitter, bij punt 6 over de vissterfte. De heer Belt zegt dat in bestuurlijke gesprekken met de gemeente de maaiprotocolen onder de aandacht worden gebracht en daar staat achter: dit is een continu proces, onlangs is dit met Pijnacker-Nootdorp gebeurd. Eén vraag is of u zich ervan bewust bent dat er nogal wat onrust op sociale media is geweest over een incident in Pijnacker-Nootdorp met een waterhoentje waarvan de poten zijn afgemaaid. Dat is na dit gesprek gebeurd. Als het een continu proces is, hoe kan het dan dat dit waterhoentje de poten nog zijn afgemaaid? Ik neem aan dat, als u een gesprek heeft met de gemeente Pijnacker-Nootdorp, er ook op zijn minst de intentie is dat dit niet meer gebeurt. Ik ben benieuwd wat het college hierop gaat antwoorden.

De heer Belt: Dank. Met 'continu gesprek' wordt hier bedoeld dat wij dit onderwerp bij alle ontmoetingen met colleges meenemen. Intussen hebben we er al drie meer gehad. Dus dat wordt daarmee bedoeld. Voor de vragen over vissterfte, ook die van de heer Simon, zou ik graag nog even uw geduld willen vragen. Volgende week komen wij als college met antwoorden op de gestelde vragen over vissterfte en maaï- en onderhoudsbeleid en ook in relatie tot baggeren. Dus daarover komt volgende week meer informatie richting u.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Ik zag ook de vinger van mevrouw Wybenga.

De heer Middendorp: Ik had specifiek gevraagd, nadat dat gesprek is geweest met Pijnacker-Nootdorp is er een incident geweest met maaïen. Wat ook de...(Buiten de microfoon)

Mevrouw Koop: Dank u wel. Voorzitter, als het mag.

De voorzitter: Mevrouw Koop. Ja, ik zeg alle namen voor het verslag, sorry.

Mevrouw Koop: Dank u wel. Dit is natuurlijk een vervelend incident. Het toeval wil dat ik op 5 december a.s., op donderdag, weer overleg heb met de wethouder en ambtelijk. Dus ik zal het meenemen in het overleg. Dank u wel.

De heer Middendorp: Voorzitter, de vraag is heel duidelijk en ik vind het eigenlijk jammer dat ik zo moet aandringen. Er staat hier 'onlangs is dit met Pijnacker-Nootdorp gebeurd', het continue proces. Onlangs, dat is dus een moment in het verleden. Na dat moment is er een incident in Pijnacker-Nootdorp geweest en dan zegt u: ja, maar ik ga op 5 december a.s. weer met Pijnacker-Nootdorp

praten. Mijn vraag is: hoe kan het nou dat, als u onlangs met Pijnacker-Nootdorp heeft gepraat, er toch een incident is geweest? Heeft u daar terugkoppeling op?

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. We hebben geen terugkoppeling gehad op het waterhoentje. Dank u wel.

De voorzitter: Goed, ik stel voor dit af te ronden. Mevrouw Koop gaat het aan de orde stellen bij de wethouder en die zal de maaibeurt erop aanspreken. Ik ga naar mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Dank u wel voorzitter. Bij numero 2 op pagina 6 staat dat iets is afgedaan in de vorige vergadering. Het gaat niet om iets waar wij als Water Natuurlijk onze vragen over gesteld hebben, maar het verbaasde mij een beetje dat er staat dat het is afgedaan vanwege de mededeling dat we te zijner tijd worden geïnformeerd. Is het dan niet zo dat het op de lijst van reminders moet komen?

De heer Belt: Ja sorry, die is afgedaan door de commissie, daar was ik niet bij. Hij is nu afgedaan en als u zegt dat u toch interesse in dat rapport hebt, want daar gaat het om, dan kan ik me voorstellen dat iemand nog gaat zoeken of dat rapport kan worden gedeeld, maar ik kom nu niet terug op beslissingen die in een vorige commissievergadering zijn genomen.

Mevrouw Wybenga: Misschien dat ook de collega's dat kunnen beamen, maar het is niet echt expliciet afgedaan. Er is alleen gezegd dat de informatie te zijner tijd komt. Daarmee is een toezegging nog niet afgedaan. Mijns inziens, maar ik hoor graag ook de anderen daarover.

De voorzitter: Anderen daarover? Nee. Dank u wel.

Mevrouw Wybenga: Dat punt moet dan gewoon op de actielijst blijven staan en dan komt het vanzelf wel terug.

De voorzitter: De hoogheerraad Belt zal erop reageren.

De heer Belt: Op korte termijn staat er op de informatieve VV een toelichting gepland op hoe wij omgaan met microverontreiniging. Daar zal dit onderwerp ook aan de orde komen.

De voorzitter: Nou dan horen we dan of die echt als afgedaan kan worden gezien. Dank u wel. Mijnheer Anker.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Ik heb een vraag. De vorige keer tijdens de commissievergadering heb ik vragen gesteld bij het onderwerp Evaluatie droogte en ik heb een toezegging gekregen om meer informatie over de criteria voor de waterinlaat vanuit het Brielse Meer en ik zie hem niet terug op de toezeggingenlijst. Hij staat wel in het audioscript. Mijn vraag is of die alsnog op een toezeggingenlijst kan.

De voorzitter: Prima, die voegen we toe. Andere opmerkingen over de toezeggingenlijst? Mevrouw Kiès.

Mevrouw Kiès: Ik heb een vraag over punt 5 op pagina 1. Bij de vispassage zou worden gesproken over of er een richtlijn kan worden gemaakt of is om niet in de buurt daarvan te vissen. Dat is afgedaan, de portefeuillehouder heeft dit op 10 oktober 2019 met de commissie FBC besproken. Mijn vraag is dan, ter informatie, wat het resultaat is van dat gesprek. Komt er nu een verbod rondom die passage voor vissen? Want dat was een probleem.

De voorzitter: Mijnheer Belt.

De heer Belt: Ik ben op bezoek geweest bij de visbeheercommissie. Ik ben daar de hele avond te gast geweest, we hebben daar over verschillende punten gesproken. Ik heb ook dit punt naar voren gebracht en de reactie was dat het niet meer dan logisch was dat vissers niet bovenop zo'n passage of op een gemaal gaan zitten vissen. Zij vonden dat zelf ook niet bij het sportvisgedeelte passen, maar er komt geen verbod of een dergelijke regel want die is denk ik niet te handhaven.

Mevrouw Kiès: Komt er dan ook geen bordje of weet ik veel, een hekje, niets?

De voorzitter: Mijnheer Hofman, u wilde ook iets toevoegen.

De heer Hofman: Bij mijn weten is er een algemene Keurbepaling, een verbod dat men niet bij gemalen mag vissen en men moet 150 meter uit een gemaal blijven. Dus wat dat betreft is het een kwestie van handhaven.

De voorzitter: Helder. Dan concludeer ik dat het is besproken in de commissie. De heer Belt heeft het ook in de VBC aan de orde gebracht. Daar is ook gemeld dat de VBC vindt dat er ook niet gevestigd moet worden. Wat kunnen we nog meer doen?

Mevrouw Kiès: We zouden misschien een afspraak kunnen maken dat er gewoon een aantal malen wordt gecontroleerd, op momenten dat er verwacht kan worden dat er wordt gevestigd. Er moet toch iets gebeuren naar aanleiding van de discussie waarover we het de vorige keer best nog wel hebben gehad. Een andere optie is dat duidelijk wordt gemaakt, ergens via communicatie bijvoorbeeld, op de website of zo, dat er een reglement is dat je niet op die waterkunstwerken of daar vlakbij vist. In ieder geval zou er iets van aandacht aan kunnen worden besteed. We zitten hier toch niet voor niets?

De voorzitter: De portefeuillehouder.

De heer Belt: Kijk, waar wij de vorige keer de discussie over gehad hebben, is dat er volgens mij door mevrouw Van der Burg werd gezegd dat, en als ik het goed ging het over een situatie van minimaal tien jaar geleden, er gevestigd werd bij dit gemaal. Op basis daarvan is het gesprek toen gevoerd. Er is mij niet bekend dat er op dit moment een probleemsituatie in ons gebied is, dat er extreem veel of veel wordt gevestigd bij gemalen, maar ik neem dit mee en ik zal in de organisatie vragen in hoeverre dit wel een probleem is en dan kom ik daarmee terug. Dan kunnen we alsnog in deze commissie kijken of u vindt dat we daar nog verder op moeten handelen.

De voorzitter: Prima. Zijn er verder nog opmerkingen bij de lijst van toezeggingen? Nee, dan stel ik voor om het voorstel om de toezeggingen af te voeren waar dat in de tekst staat te volgen en de rest blijft gewoon staan. Ik constateer dat, met de toezegging van de portefeuillehouder over deze laatste, deze ook nog even blijft staan. Nummer 5 blijft ook nog even staan, dan kunnen we daar de

volgende keer weer over praten. Prima. Dan ben ik bij het audiotranscript. Is er naar aanleiding van het audiotranscript de behoefte om iets te zeggen? Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel voorzitter. Op pagina 5 is naar aanleiding van de toezeggingenlijst nog even ter sprake geweest de blauwalg in Delftse Hout en naar aanleiding daarvan heb ik een opmerking gemaakt over de hondenzwemplaats bij Delftse Hout. Daar staat genotuleerd 'De voorzitter: Wilt u daar nog even op reageren mijnheer Belt?' en dan staat er 'De heer Belt: Ik neem dat zo mee'. Vervolgens is op de toezeggingenlijst de opmerking waar het over ging verder geschrapt en de heer Belt heeft niets meegenomen, in ieder geval niet in de notulen voor zover ik waarneem.

De voorzitter: Nooit meer teruggebracht.

Mevrouw Van der Burg: En ik wil toch eigenlijk wel aandacht hebben voor dat hondenuitlaatplaatsje, het is een flinke uitlaatplaats, op Delftse Hout want dat was een van de voorwaarden die werd gesteld toen wij dat Delftse Hout gingen aanpakken voor € 1,2 miljoen. De andere partijen die te maken hebben met het Delftse Hout en het zwemwater daar, zouden hun aandeel leveren en een van die zaken was dat dit hondenuitlaatplaatsje daar niet zou thuishoren en dat daar wat aan zou worden gedaan. Dat is voor zover de herinnering reikt.

De voorzitter: Helder. Ik ga de heer Belt vragen wat hij ermee heeft gedaan, of hij al kansen heeft gehad om dat aan de orde te stellen bij de autoriteiten. Mijnheer Belt.

De heer Belt: Nee, ik moet toegeven dat ik deze conversatie niet helemaal scherp meer heb, maar ik kom daar graag op terug.

De voorzitter: Oké. Ik stel voor dat we die...

Mevrouw Van der Burg: Mijnheer Belt zegt nu wat toe?

De voorzitter: Ja, dat wilde ik concluderen. De heer Belt komt daarop terug. Andere opmerkingen bij het audiotranscript? Nee. Dank u wel. Dan stel ik dat vast, dat er geen opmerkingen zijn.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan ben ik bij de mededelingen. Mijnheer Oostvogels, heeft u een mededeling.

De heer Oostvogels: Ja, dank u voorzitter. Ik heb inderdaad een mededeling. Vanavond is mijn oudjaaraavond, dat betekent dat ik morgen jarig ben en daarom vindt u op de tafel bakjes met een rode binnenkant en wat lekkers.

De voorzitter: Namens de vergadering heel erg hartelijk bedankt. Ik kan u nu nog niet feliciteren want dat gaan we niet vooruit doen, maar ik hoop wel dat u een hele mooie verjaardag heeft morgen. In de mededelingen heeft u kunnen lezen dat mevrouw Zandstra de vorige vergadering heeft moeten invallen vanwege mijn afwezigheid. Het reglement van orde voorziet in het aanwijzen van een plaatsvervangend voorzitter. Er is een mail geweest met de vraag of er kandidaten waren voor dat plaatsvervangerschap. Daarvoor heeft zich niemand gemeld, behalve mevrouw Zandstra. Ik stel vast dat u allemaal kunt instemmen met de benoeming van mevrouw Zandstra als plaatsvervangend

voorzitter. Prima, mooi, gefeliciteerd mevrouw Zandstra. Dan is er nog een mededeling van de secretaris, de heer Paalvast.

De heer Paalvast: De griffier heeft een verzoek gedaan aan de plaatsvervangend leden, ik weet niet wat precies de term is, maar degenen die niet in de VV zitten, of die een kopie van het paspoort en een formulier willen inleveren. Ik laat deze even rondgaan, als u hem erin doet. Mocht u hem niet bij zich hebben dan moet u hem even zelf naar de griffier sturen.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Terwijl de enveloppe rondgaat, denk ik dat wij met zijn allen kunnen beginnen met een aantal...Iedereen is het vergeten, behalve een paar mensen daar. Er is nog een mededeling van de heer Belt over de bevaarbaarheid van de Strijp en de Rijken watering. Die blijft staan. Het vaarseizoen is afgelopen. Prima.

4A. Beleidsnota exoten

De voorzitter: Dan begin ik met uw welnemen met het beeldvormende deel van de agenda en op de agenda staat een drietal presentaties. Omdat we een volle agenda hebben, stel ik voor dat we die presentaties vrij strak doen. U hebt de presentaties ook van tevoren uitgereikt gekregen, daar ben ik erg blij om. Ze staan hier in iBabs en ik wil eigenlijk voorstellen om de presentatie te geven en dat we na afloop een rondje vragen doen. Dus dat gaan we niet tijdens de presentatie doen, dat doen we gewoon na afloop. Wie mag ik voor die presentatie het woord geven? De heer Belt.

De heer Belt: Dank u voorzitter. Op de agenda staat inderdaad het Exotenbeleid. Op dit moment hebben wij als Delfland nog geen breed Exotenbeleid. Daarvoor zijn nu wel stappen gezet om dat een volgende keer aan u te kunnen aanbieden. Straks zal Wilco, naast mij, een presentatie geven over het beoogde beleid. Daarbij is goed om in ogenschouw te nemen dat wij het hier hebben over Exotenbeleid, dier of plantsoorten die van buiten komen. Dus het gaat niet over inheemse soorten die mogelijk voor overlast zorgen en het gaat hier in principe ook niet over het exotische Ganzenbeleid want dat hebben wij, en het gaat ook niet over het Muskusrattenbeleid want ook dat onderdeel hebben wij. Dus het gaat over overkoepelend Exotenbeleid en daarnaast over een aantal speerpunten voor een aantal specifieke soorten, maar dat wordt duidelijk in de presentatie. Dan geef ik Wilco de Bruijne het woord.

De heer De Bruijne: Dank voor het woord mijnheer de hoogheemraad. Mijn naam is Wilco de Bruijne, ik ben werkzaam voor het team Watersysteemkwaliteit. Ben ik goed hoorbaar? Ja. Ik ga u wat meer vertellen over de beleidsnota Exoten, waar we op dit moment aan werken en gezien de tijd gaan we direct van start. Even de definitie. Er zijn verschillende definities in omloop, maar wij hanteren de definitie dat het een uitheemse soort is die Nederland niet op eigen kracht had kunnen bereiken of kan bereiken in de toekomst, maar dat door menselijk handelen wel gedaan heeft en nu in de Nederlandse natuur voorkomt. Wat is nou eigenlijk het probleem? Het aantal exoten neemt toe. Ze zijn er natuurlijk al lange tijd en er zijn ook vele soorten exoten in het beheergebied van Delfland. We bestrijden ook al een aantal jaren exoten, daar zal ik straks meer over vertellen, maar we zien de laatste dat het aantal exoten toeneemt en ook de overlast daarvan. Daardoor is er een aantal risico's voor het voeren van het waterbeheer, daarop kom ik straks terug. Als exoten in grote aantallen voorkomen en we daar ook echt overlast van hebben, dan noemen we die invasief, dat is een term die vaker terugkomt. Op dit moment grijpen wij in waar nodig en, zoals mijnheer Belt al aangaf, is er op dit moment nog geen vastgesteld beleid uitgezonderd voor de ganzen, waaronder exotische, en de bestrijding van de muskusratten. Beide worden in opdracht van Delfland op dit moment al

beheerd. Even in het kort de wettelijke context. U hoeft niet alles te lezen, het gaat met name even om linksboven, de Europees exotenverordening die in 2015 is vastgesteld. Deze vraagt lidstaten om een vastgestelde lijst van exoten te bestrijden dan wel beheren, als ze niet helemaal kunnen worden verwijderd. Op die lijst staat een aantal exoten die wij ook al langer beheren. Dus we zijn in feite ingehaald door die exotenverordening. De laatste tijd wordt er vaak over gesproken want formeel ligt de taak voor een groot deel bij het rijk en de provincie om iets te doen met die lijst, ook omdat de uitvoer van de Wet natuurbescherming voor een groot deel bij de provincie ligt. Wij doen dat al een tijd, dus wij gaan daarover met de provincie in gesprek en dat wordt de laatste tijd veel ter sprake gebracht, vandaar dat ik die even specifiek noem. Wat zijn dan die risico's? Exoten zijn o.a. voor de waterafvoer een risico. Watergangen kunnen dichtgroeien, de foto illustreert dat. Dit is verwijdering van Grote Waternavel door het team Onderhoud waterkeringen en watergangen. Daarnaast kunnen duikers verstoppert, dat kan bijvoorbeeld zijn door dichtgroei met exotische schelpdieren, daar zijn enkele voorbeelden van, en op die manier zijn er dus risico's voor de waterhuishouding. Daarnaast waterkwaliteit en biodiversiteit. Een hele directe is natuurlijk de verdringing van inheemse soorten door exoten. Ze kunnen die standplaatsen innemen, maar ook waterplanten die de watergang overwoekeren. Dat heeft een heel direct effect op de waterkwaliteit. Daaronder wordt het zuurstofloos, dat zorgt er voor dat minder nutriënten vanuit de waterbodem in het water komen en ook daarmee is er een effect op de waterkwaliteit. Baggeraanwas is er een, graafgedrag door bijvoorbeeld rivierkreeften of muskusratten zorgt ervoor dat er netto meer bagger in onze watergangen komt en dat moeten wij verwijderen. Daarnaast is er nog een heel aantal soortspecifieke effecten, bijvoorbeeld het filteren van het water door schelpdieren. Daarmee verdwijnen bijvoorbeeld de blauwalgen, dat zou je een positief effect kunnen noemen, maar ook heel veel nutriënten uit het water en het effect van die schelpdieren op het inheemse ecosysteem is daarmee groot. Zo is er een aantal specifieke effecten te benoemen bij verschillende soorten. Waterveiligheid is misschien nog wel de meest illustratieve. Links zie je gangen gegraven door muskusratten, dat zorgt voor instabiliteit van de kades. Rechts is Japanse Duizendknoop die op een kering groeit. In de winter sterft die helemaal af, laat dan een kale plek na in plaats van een goed gewortelde grasmatten en daarmee is zo'n kade erg gevoelig voor erosie. Als laatste risico's, de financiële. In Engeland zie je dat er echt waardevermindering is van vastgoed als Japanse Duizendknoop voorkomt op terreinen. Dat is in Nederland nog niet direct nu aan de hand, maar de Japanse Duizendknoop ruikt op en dat gaat naar verwachting wel komen. Ze kunnen met de wortels echt schade toebrengen aan kunstwerken en daar komt dan ook aansprakelijkheid om de hoek kijken. Op het moment dat de Japanse duizendknoop overwaait of overloopt van een terrein van Delfland naar terreinen van derden, zouden wij daarvoor aansprakelijk kunnen worden gesteld en dat is ook een risico. We doen al heel veel. Zoals ik net al aangaf worden waterplanten al langere tijd beheerst. Op dit moment zijn er drie soorten, het merendeel daarvan is de Grote Waternavel, ook op de foto te zien. Daarnaast Waterteunisbloem en Parelvederkruid. Die verwijderen we op dit moment overal in ons beheergebied, ook in water waar we eigenlijk geen onderhoudsplicht hebben, maar vanwege de hele hoge groeisnelheid en verspreiding verwijderen we die op dit moment overal, zodat we zeker weten dat het goed gebeurt. Daarnaast zijn we in 2019 gestart met het verwijderen van Duizendknoop. Daarvan is een aantal soorten. Ik noemde net de Japanse, maar er zijn drie soorten Aziatische Duizendknopen, in dit geval in het duingebied. Het duingebied is ook een kering en daarmee ook eigendom van Delfland, maar het is ook een Natura2000-gebied en een van de voorwaarden bij subsidie voor die Natura2000 is het verwijderen van Duizendknoop om Natura2000-doeltypen te beschermen. We hebben dat gedaan, omdat het toch moest, op verschillende manieren en we hebben daar een pilot van gemaakt. Hij is op een aantal locaties veelvuldig gemaaid en daarna op een aantal locaties afgedekt. Er is inmiddels een landelijk protocol gepubliceerd en dat gebruiken we ook voor de verwijdering van Duizendknoop. Daarnaast is er ook een heel aantal onderzoeken.

We hebben het afgelopen jaar met name veel onderzoek naar de rivierkreeft gedaan. In totaal elf onderzoeken. Ongeveer een jaar geleden is er mede op initiatief van Delfland met de westelijke Waterschappen een overleg gepleegd over alle onderzoeken die in West-Nederland al liepen ten aanzien van rivierkreeften. We hebben daar onze krachten gebundeld, STOA heeft dat opgepikt en onder de paraplu van STOA is er een landelijke onderzoekslijn ingezet die overigens ook is afgestemd in de bestuurlijke commissie Watersystemen van de Unie van Waterschappen en daar dragen wij aan bij. Wij zijn een van de grootste partners in het consortium, vier onderzoeken hebben daadwerkelijk in Delfland plaatsgevonden en die zijn zichtbaar op de sheet. Hiermee krijgen we een beeld van de verspreiding, dichtheden, mogelijke effecten en ook handelingsperspectieven en de rapporten daarvan worden de komende maanden verwacht. Hoe gaan we om met exoten? Dat gaat dus om exoten die er al zijn, maar ook exoten die zich hier in de toekomst misschien vestigen. Er zijn vier strategieën die veelvuldig worden genoemd als het gaat om exoten en deze lijn willen wij ook voeren. Ik denk dat preventie de belangrijkste is, we voorkomen dat er nieuwe exoten komen en daarmee voorkomen we veel problemen. Bestrijding is gericht op volledige verwijdering en een voorbeeld daarvan, die hebben wij nog niet gehad, is de Amerikaanse brulkikker, rechts in beeld. Die is bij Waterschap Limburg en de Brabantse Waterschappen een aantal malen voorgekomen en heeft een enorm effect op amfibieën en vissen. Gelukkig is die tot nu toe volledig verwijderd en daarmee is verdere verspreiding voorkomen. Beheersen, die term gebruiken we als bestrijding niet meer lukt, dan gaan we voor het terugdringen tot een acceptabel niveau of in ieder geval het terugbrengen van de effecten van exoten en tenslotte acceptatie. Het kan zijn dat we er geen last van hebben, er zijn heel veel exoten in ons gebied waar wij zelf als waterbeheerder geen last van hebben. Ik zeg nadrukkelijk 'waterbeheerder' want we zijn geen exotenbeheerder. We doen er het liefst zo min mogelijk mee, maar als we er wel last van hebben, dan moeten we die vanuit onze zorgplicht beheersen tot de effecten acceptabel zijn. Dat is één vorm van acceptatie. De andere is als er geen methode beschikbaar is. Er zijn ook exoten waar we geen last van hebben, maar waar nu geen acceptabele of geschikte bestrijdingsmethode voor beschikbaar is en ook dan zullen we tot die tijd moeten accepteren. Deze strategieën kunnen we heroverwegen op het moment dat er nieuwe inzichten zijn en ik wil hierbij nog even aangegeven dat, op het moment dat er wordt ingegrepen en gelijkwaardige methoden beschikbaar zijn, we dan zeker voor de meest diervriendelijke optie zullen gaan. Dan de beleidsnota zelf, die is kaderstellend voor hoe wij binnen Delfland omgaan met exoten. Daarnaast is die ook kaderstellend voor de communicatie. Er komen heel veel vragen van inwoners over exoten binnen bij het klantencontactcentrum, maar er zijn ook allerlei verzoeken van derden die iets zouden willen met exoten en ook daarvoor is het goed dat er een lijn is hoe we daar binnen Delfland mee omgaan. Dit komt allemaal in de nota te staan. Dat iets meer in detail de inhoud. U hoeft dit niet allemaal te lezen, een groot deel is wat ik net heb genoemd. Dus probleem, de risico's die wij ondervinden, een goed overzicht van wet- en regelgeving en de verantwoordelijkheden ten aanzien van de verschillende soorten. Die beheerstrategieën, die ik net al even noemde, komen daar ook in terug en die worden illustratief weergegeven in een afwegingskader dat eigenlijk weergeeft hoe wij binnen Delfland met de werkgroep Exoten dan de afweging maken om te komen tot een van de strategieën, of wij een soort willen gaan bestrijden, beheren of accepteren. Dat zijn de oranje blokken in het afwegingskader met preventie. Daarnaast hebben we al een aantal algemene beleidsuitgangspunten geformuleerd en ook een aantal beleidsuitgangspunten die echt soortspecifiek zijn want er zijn natuurlijk al exoten, die ook veelvuldig in het nieuws zijn, waar wij last van hebben, die ga ik zo toelichten. Die komen ook in de nota en daarnaast een aantal bijlagen, o.a. een infosheet ten behoeve van communicatie, die zal ook op de website worden gepubliceerd, en een factsheet over de stand van zaken van het beheer op dit moment, dat zal bij vaststelling dan zijn in 2020, wat er op dit moment al gedaan wordt aan exotenbeheer en de kosten daarvan. Ja, dan de beleidsuitgangspunten. De eerste is een beetje een inkopper, maar we zetten hem er toch in. Wij

zetten geen exotische planten of dieren uit de vrije natuur en wij geven derden daar ook geen toestemming voor. Op het moment dat er exoten zijn dan acteren wij proactief wanneer wij daar overlast van ondervinden, dat wil zeggen wanneer wij er echt last van hebben bij het uitvoeren van ons waterbeheer, of wanneer derden daar overlast van hebben. Op die momenten grijpen wij in en wij kiezen dan een strategie per exoot. Die strategie kunnen we heroverwegen bij beschikbaarheid van nieuwe methoden of inzichten. Dan een aantal soortspecifieke uitgangspunten, ik ga nu een aantal groepen langs. Een groep die vaker terugkomt vormen de exotische vissen. Er komen regelmatig verzoeken om bijvoorbeeld uitzet te doen van exotische soorten en tot nu toe is gebleken dat er toch een aantal effecten is. Daarnaast zijn heel veel effecten onbekend en dan gaat het met name om effecten op het gebied van ecologie en vanuit dat oogpunt willen wij dat liever niet. Dus wij zetten geen exotische dieren of hun eieren uit in de vrije natuur, inclusief vissen, zeg ik er nadrukkelijk bij. Dat kan nu vanuit de Wet natuurbescherming nog wel, maar wij kiezen ervoor om dat niet te doen en wij geven derden daar dus ook geen toestemming voor. De strategie die daar nu dan bij hoort, is dat wij de aanwezige exotische vissen accepteren. Individuen verwijderen bij bijvoorbeeld een visstandenmonstering heeft weinig zin, maar we willen geen verdere toename van exotische vissen of verdere verspreiding door uitzet. De exotische water- en oeverplanten. Ook deze heb ik al toegelicht. Er is gewoon een effect op de biodiversiteit en er is een aantal risico's voor het waterbeheer. Daarover zijn al eerder afspraken gemaakt in het Waterplantenconvenant met een heel consortium van overheden en maatschappelijke organisaties. Daar houden wij ons aan. Wij planten of zaaien zelf geen exotische planten, waaronder water- en oeverplanten, kades worden natuurlijk wel eens ingezaaid en ook natuurvriendelijke oevers worden gepoot met entmateriaal en wij zorgen ervoor dat daar geen exoten bij zitten. Wij beheren op dit moment actief de drie exotische waterplanten die ik al heb genoemd en de strategie ten aanzien van die exotische waterplanten is dus beheersen waar nodig. Daarnaast soortspecifiek Amerikaanse rivierkreeften. Op dit moment is er helaas nog geen effectieve methode beschikbaar en tot die tijd grijpen wij niet in. Wij doen op dit moment wel heel veel onderzoek naar de effecten, de verspreiding en handelingsperspectieven. Tot die tijd geven wij derden geen toestemming om op kreeften te vissen anders dan voor onderzoek, ook vanwege risico's op verdere verspreiding en omdat onbekend is of dat überhaupt zin heeft of dat het het effect misschien zelfs wel vergroot. Eén uitzondering daarop is onze beroepsvisser, die heeft toestemming om de kreeft als bijvangst in zijn aalfuiken mee te nemen. De strategie die daarbij hoort is dat wij onderzoek doen en tot die tijd acceptatie. Er wordt wel schadeherstel gedaan waar nodig en ook worden mitigerende maatregelen verkend, bijvoorbeeld hoe we stuwen iets anders kunnen aanleggen, zodat die niet achterloops kunnen raken door kreeftengangen en als de resultaten van die onderzoeken bekend zijn, kunnen we mogelijk die strategie heroverwegen. De Duizendknoopsoorten beheren we reactief en niet actief zoals de drie waterplanten omdat de Duizendknoop al bijna overal voorkomt in het hele beheergebied. Verwijderen is ondoenlijk, dus wij hebben daar een soort piepsysteem voor en op het moment dat wij of anderen er last van hebben, verwijderen we ze, maar dus niet bij iedere melding. We dragen dit jaar ook bij aan een onderzoek naar effectieve bestrijdingsmethoden en zoals ik al aangaf, is er inmiddels een landelijk protocol uitgerold dat wij nu hanteren en de strategie die daarbij hoort, is dat wij op dit moment beheersen waar noodzakelijk volgens dat protocol. De exotische schelpdieren. Bij deze ook al aangegeven dat er allerlei effecten zijn. De introductie van exoten in het verleden heeft een enorme impact gehad op de Nederlandse natuur, dus wij willen liever geen nieuwe exotische schelpdieren. Wij zetten deze dus niet uit en we geven derden hier ook geen toestemming voor. We accepteren de schelpdieren die er zitten, overal waar je een hard substraat hebt in ons watersysteem zitten ongetwijfeld ook al wat schelpdieren op, waaronder exoten, maar verdere introductie en verspreiding willen wij voorkomen door geen verdere uitzet toe te staan. Even kort nog iets over de werkwijze. We hebben nu een integrale werkgroep waarmee we werken aan de beleidsnota en vrijwel alle afdelingen vanuit Delfland zijn

daarin vertegenwoordigd. Daarnaast hebben we een omgevingsproces met stakeholders, we hebben o.a. deze presentatie ook al toegelicht in de Visstandbeheercommissie. Wij zijn nu bezig met het bestuurlijke proces. Vanavond is er een beeldvormende commissie, volgende week wordt de nota in concept besproken in D&H en de volgende stap is de oordeelsvormende commissie januari 2020. De doelstelling is om het beleidsstuk begin 2020 vast te stellen. Zijn daarbij nog vragen of opmerkingen?

De voorzitter: Ik ga even het rondje langs en ik begin aan de rechterkant bij 50PLUS. Wie mag ik het woord geven? De heer Claassen.

De heer Claassen: Ja, allereerst heel erg dank voor de heldere uiteenzetting. Die is zelfs zo helder dat ik een deel van mijn vragen al heb kunnen schrappen, dat is een compliment. Een paar dingen die dan toch even overblijven. Er staat bijvoorbeeld in dat we geen nieuwe exoten gaan uitzetten, dat willen we voorkomen. Hoe doe je dat dan in godsnaam? Er staat ook ergens communicatie genoemd. Ik kan me voorstellen dat je bevolking die exoten van elders meebrengt, probeert te beïnvloeden. Ik vraag me dan ook af hoe effectief zoiets is en of dat misschien zelfs een beetje een tegengestelde werking zou kunnen hebben. Ik hoor graag of daar een beeld over is. Het andere punt dat ik wilde noemen. Er is een relatie met andere overheden en die worden wel genoemd bij de verdeling van de kosten, maar ik vraag me af wat hun verantwoordelijkheid is bij het daadwerkelijk bestrijden van exoten. Hebben zij daar een rol in of is alles wat op de waterwegen voorkomt voor ons? Wat is de taakverdeling? Verder iets wat ons allemaal heel erg bezighoudt in deze tijd en dat is de hele stikstofdiscussie. Is er nou invloed van stikstof op deze exoten bekend of te verwachten, zou dat misschien versterkend kunnen werken of juist niet? Er gebeurt nu nogal wat in de beïnvloeding van de stikstofconcentratie in de atmosfeer en misschien heeft dat wel een extra effect daarop. Tot slot. Er wordt er een bedrag genoemd van wat er aan kosten mee is gemoeid, dat is ongeveer € 350.000,00 als ik het even snel optel, met een capaciteit van medewerkers van 0,94 fte. Ik heb net het staatje gezien van hoe de managementlaag hier is opgebouwd en ik ken de salarissen nu een beetje, maar 0,94 fte voor € 350.000,00 lijkt me niet realistisch en ik vraag me af waar dat verder aan op gaat.

De voorzitter: Prima, dank u wel. Ik ga het rijtje af, wie van de ChristenUnie-SGP? De heer Anker, de heer Hofman.

De heer Hofman: Ik wilde graag een aantal zaken aan de orde stellen. Eerst complimenten voor de goede en heldere presentatie, dank daarvoor. Vervolgens nog een aantal zaken dat ons opviel, met name de onderhoudsverplichting van particulieren. Ik begrijp dat Delfland zelf de onrechtmatigheden uit de sloot haalt, maar ja hoe ga je dat in de toekomst finetunen met de onderhoudsplicht? Bovendien, hoe ga je om met de ontvangstplicht praktisch gezien, met de afvoer als dat niet mogelijk is? Vervolgens werd een opmerking gemaakt over de beïnvloeding van de huizenprijzen. Die kon ik niet helemaal bevatten, hoe die relatie ligt en hoe dat dan een relatie heeft. Vervolgens de strategie van de vangst, in hoeverre wordt de Visbeheercommissie daarbij betrokken? Het verhaal eindigde met de sloot van Thijssen. Het zou buitengewoon fijn zijn als we zover komen, maar ik denk, gezien de storende elementen in het totaal, dat dit een hele puzzel gaat worden. Dat was het wat ons betreft.

De voorzitter: Ik zie geen enkele vis in die sloot van Thijssen. De heer Vissers, mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Dank u wel voorzitter. Ook van onze kant complimenten voor de presentatie. Twee vragen. De eerste vraag is ook in andere bewoordingen gesteld door 50PLUS, namelijk hoe zit

het met de afstemming tussen het rijk, de provincie en het Waterschap? Daaraan verbonden zou je kunnen zeggen dat Waterschap zijn eigen beleid heeft, maar met name gericht op wat het team Invasieve exoten in dit geval doet. Dus de afstemming ten aanzien van de lijst die is opgesteld, maar ook de acties. De tweede vraag. In de presentatie gaf u aan dat we pas handelen vanuit Delfland als we er last van hebben. Hoe verhoudt zich dat dan tot het voorkomen, tot de preventieve kant? Zouden we dat niet eerder moeten doen, dat we niet wachten tot we er last van hebben als we van tevoren al weten wat er op de lijst staat. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Ik dank u wel. Die heer Oostvogels, VVD.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel voorzitter. Ook ons rest eigenlijk niets dan complimenten te maken voor de bijzonder duidelijke presentatie en ook fijn dat die van tevoren toegestuurd is, zodat we hem in alle rust op de bank hebben kunnen bestuderen. Dus geen vragen meer over.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra van de PvdA.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter, dank ook van onze kant voor deze presentatie en nog even de mooie schoolplaat die hiermee in onze herinnering is gebracht. Er werd gezegd dat dit gaat over nieuwe exoten, het gaat niet over de muskusrat en de gans. We begrijpen dat daar vastgesteld beleid voor is, maar als je kijkt naar de toekomst, hoe je Exotenbeleid wilt presenteren, dan zou dat toch één onderwerp zijn. Hoe zorgen we ervoor dat het bestaande beleid en straks het nieuwe beleid één onderwerp wordt dat dan bij een evaluatie, bij een herijking, na de volgende verkiezingen ook als één stuk met elkaar besproken kan worden in plaats van dat we dat op aparte momenten doen. Daarnaast lijkt het mij goed als er een soort overzicht bij zit van wat potentiële exoten zijn en wat misschien exoten zijn waarvan wij geen last hebben, maar andere Waterschap wel, zodat we in ieder geval op ons netvlies hebben dat die in Nederland zijn, dat ze ook daar misschien overlast veroorzaken en dat die dus ook potentieel in ons gebied zouden kunnen voorkomen. Dan als derde punt, er wordt iets gezegd over dat we niet in de vrije natuur nieuwe exoten neerzetten, maar er is ook heel veel niet-vrije natuur in ons werkgebied en er zijn ook nog steeds tuincentra die exoten verkopen waar je last van hebt. Dus wat doen we als het gaat om lobbyen richting de landelijke regelgeving om te zorgen dat ook in de niet-vrije natuur exoten waar wij last van hebben worden geweerd?

De voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik bij de Partij voor de Dieren, mevrouw Onderdelinden.

Mevrouw Onderdelinden: Ja ook van ons heel veel dank voor de presentatie. We hebben het al eerder besproken, maar het is altijd fijn om het nog een keer te zien. Wij sluiten ons grotendeels aan bij een aantal vragen dat al is gesteld en we hebben nog een paar kleine puntjes. Ten eerste ook een beetje in navolging van wat al eerder is gezegd, vroegen we ons af of er ook actief wordt gehandeld om te kijken of je echt bij de mensen kunt brengen dat het inderdaad echt niet de bedoeling is dat er potentiële invasieve exoten worden uitgezet. Ik weet nog van toen ik wat kleiner was dat het vrij normaal was dat, als de goudvissen of zo niet meer interessant waren, ze dan in de sloot werden vrijgelaten. Dus ik ben benieuwd of daar ook beleid op is. Verder wat nieuwe exoten betreft. Ik vraag me af of er ook af en toe een stap wordt teruggezet om te kijken wat je eigenlijk wilt voorkomen. Stel dat ik last heb van rivierkreeften omdat ze in de kade graven, wil je dan niet kijken naar hoe je die graafschade voorkomt in plaats van te kijken naar hoe je af komt van rivierkreeften. Of daarop een antwoord kan komen. Verder zal het u niet verbazen dat wij heel graag op de hoogte willen worden gehouden van het concept van het rapport. Volgens mij was dat het wel, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Bedrijven, de heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, sowieso bedankt voor het mooie rapport, maar dat is herhaling. Verder zijn wij nieuwsgierig of er onderzoek is gedaan naar of er überhaupt inheemse dieren zijn die kunnen helpen om de exoten onder de duim te houden?

De voorzitter: Oké. Mevrouw Van der Burg van Ongebouwd.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel voorzitter. Er is staat wel iets over toename van de exoten, maar er staat niets over hoe snel dat toeneemt en ik neem aan exponentieel, dus ik vraag me ook af in welke tijdsperiode de toename dan is. Het is best verontrustend omdat je het echt op zichtbaar krijgt, de rivierkreeften die de weg oversteken en je echt aanvallend tegemoet treden. Ik zou eigenlijk wel willen weten, de plaatjes zijn geduldig en de teksten ook, maar hoe bedreigend het is. Over de samenwerking met de andere overheden, om toch enigszins controle te houden op wat er nu gebeurt. Gemeenten zijn ook onderhoudsplichtig als het gaat over bijvoorbeeld sloten, maar gemeenten hebben ook, al naargelang zij te besteden hebben, een onderhoudsniveau A, B en C. Ik weet dat er in de crisisjaren behoorlijk op dat onderhoud werd geknepen en ik weet niet of dat is teruggedraaid naar een beter onderwijsniveau, maar als daar de sloten in onderhoudsniveau C zitten en daar grote toenames van bijvoorbeeld die Waternavel zijn, kan ik me voorstellen dat zo'n ecosysteem in die sloten dan wel heel erg uit het lood gaat en dat vind ik ook een hele grote bedreiging. Ik zou eigenlijk wel een klein beetje meer van die achtergrond willen weten. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Voor het CDA de heer Maaswinkel.

De heer Maaswinkel: Ja, dank voorzitter. Ook van ons uit zeer hartelijk dank voor uitstekende presentatie en het voortijdige toesturen. Dat bestuderen vooraf hebben we heel erg op prijs gesteld. In het verlengde van wat de heer Van Heijningen zei, had ik ook al genoteerd dat we in kassen veel last van uitheemse insecten hebben. Die bestrijden wij met insecten uit de landen waaruit ze afkomstig zijn en dat gaat op een uitstekende wijze, zonder dat we schade krijgen aan het hele ecosysteem. Ik vraag me af in hoeverre wel eens is gekeken waar deze rivierkreeft van nature voorkomt, wat zijn natuurlijk vijanden zijn en in hoeverre het te doen is, zonder al te veel risico's, om ze op die manier te bestrijden. Er zijn instituten in Nederland die zich daarmee bezighouden en ik weet zeker dat in Wageningen informatie is te verkrijgen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga naar de heer Middendorp. Nee, een interruptie van de heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: De in de kassen uitgezette beesten zijn allemaal van inheemse oorsprong. De Trips is een exoot, maar die wordt opgegeten door de inheemse bestrijders die gekweekt worden.

De voorzitter: Jullie gaan daar in de pauze nog even verder over discussiëren. De heer Middendorp van de AWP.

De heer Middendorp: Voorzitter, er is inderdaad veel gezegd. Het was een mooie presentatie en een duidelijke presentatie. Voor degenen die het niet weten, dit is toevallig mijn vakgebied en dan is een duidelijke presentatie ontzettend nuttig om te zien wat beter kan of wat zou ontbreken. Om maar te beginnen met het plaatje dat u hierachter ziet. In dat plaatje is de Amerikaanse rivierkreeft niet

getekend want als die er wel zou zijn in deze sloot, dan waren al die andere beesten er niet meer en dat moet u zich goed realiseren. Dit is natuurlijk een grapje en een bruggetje, het gaat hier niet alleen om de schade die het rivierkreeftje maakt door het graven in oevers en kanten en door het toevoegen van extra bagger, maar het gaat ook om natuurschade en natuurschade is voor Delfland van belang omdat wij een KW-opgave hebben en er is volgens mij een week geleden opnieuw in het nieuws geweest dat wij in 2027 een zekere boete te verwachten hebben. Er is aantal landen dat kans maakt op een boete en Nederland is daar een van. De minister heeft in het vorige kabinet al duidelijk gemaakt dat, als er een boete komt, zij die doorgeeft aan de verantwoordelijke lagere overheden, in casu het Waterschap. Dus ik mis in deze nota het belang van natuurschade, het risico op natuurschade. Dat is het eerste punt. Het tweede punt is dat u in deze oordeelsvormende presentatie voorin wel zegt dat u de risico's wilt inschatten, maar als we dan per soort gaan kijken, dan geeft u niet aan wat dan de risico's per soort zijn, terwijl u toch een flink aantal keren concludeert 'we doen maar even niets'. Technisch gezien is niets doen ook een maatregel, maar dat is niet mijn favoriete maatregel en ook aan niets doen, zit natuurlijk een risico. Om dan maar in te zoomen, u zegt dat we geen exotische vissen mogen uitzetten, maar u weet dat er, volgens mij dit jaar en anders vorig jaar, met Chinees nieuwjaar een filmpje op YouTube is geplaatst dat er met Chinees nieuwjaar ik denk twintig of veertig grote graskarpers bij de Hoge Wal en de Veenkade zijn uitgezet. Dus als wij het niet doen, doen anderen het wel en daar zit een concreet probleem achter. Het is een concreet probleem dat er al verschillende keren, meer dan eens, door belanghebbenden of geïnteresseerden, door sportvissersverenigingen, is gevraagd of ze graskarpers mogen uitzetten. Een graskarper is een exoot die zich in Nederland met de huidige temperatuur en het ontbreken van stromend water niet voortplant. Er zijn allerlei onderzoeken gedaan over of het wel of niet zinvol is om graskarpers uit te zetten en daarover kan ik u een heel lang verhaal vertellen, dat is vast heel boeiend, maar misschien hebt u daar toch niet zoveel interesse in. De vraag is: wij kunnen wel zeggen dat het niet mag, maar op het internet er volop bewijs dat het wel gebeurt en ik zou me als burger ook niet vreselijk bezwaard voelen als ik dan toch wat graskarpers uitzet en dan is mijn vraag: is het dan toch verstandig als Delfland zegt 'wij hebben daar beleid voor', dat wij dan toch in individuele gevallen kunnen kijken. Want het is een afweging tussen strak zijn en het gebeurt stiekem of meegaand zijn en weten waar het over gaat. Dan heb ik de quaggamossel, daar heeft u hetzelfde, acceptatie maar niet uitzetten en vooral niet gebruiken, maar hoe rijmt u dat dan? Er is in Delftse Hout een mooi drijvend vlot neergelegd en daar hangen allemaal touwen onder om als mosselsubstraat te dienen. Nou weet ik dat de quagga al gevonden is in de Delftse Hout en het zou zo maar kunnen dat die quagga ook aan dat substraat zit. Als u substraat biedt voor de quagga, dan bevordert u eigenlijk de verspreiding van de quagga. Dus dan is een stellingname van 'we accepteren hem, maar we zetten hem niet uit' inderdaad zoals een collega zei papier is geduldig. Bovendien, en dat heeft uzelf ook aangegeven, zit er een ontzettende kans aan die quagga, niet alleen is sinds een jaar of zes-zeven de stadsecoloog van Amsterdam bijzonder blij omdat de grachten in Amsterdam nog nooit zo helder zijn geweest als sinds de quagga, maar sinds enige tijd weten we ook dat de quagga heel veel dingen uit het water filtert, ook blauwalg en laat dat nou iets zijn waarmee we toch regelmatig problemen hebben. Er is bij de zogenaamde varkensbaai bij Amsterdam al jaren gebleken dat vier of vijf van de zes seizoenen de quagga die daar is de blauwalgenplaag onder controle houdt en dan wordt de afweging gemaakt of zo'n quagga erger of minder erg is dan het toepassen van waterstofperoxide want daar gaat het uiteindelijk om.

De voorzitter: We gaan het zo horen.

De heer Middendorp: Ja we gaan het zo horen, maar waar het mij om gaat, want we gaan nu niet de antwoorden krijgen, is dat zulke afwegingen in deze oordeelsvormende presentatie nog niet zijn

aangegeven, nog los van wat het antwoord daarop is. Als ik doorga naar de rivierkreeft, dan weet u dat we daar toch een behoorlijke discussie over hebben gehad en ja, het is mooi dat de STOA allerlei onderzoeken doet en ja het is geweldig goed dat de STOA nu gaat onderzoeken of de rivierkreeft overal zit. Zoals mevrouw Van der Burg zei, hij zit overal en dat onderzoek kunnen we zo uitvoeren. Er staat dat er geen handelingsperspectief is, we hebben daar toevallig vandaag overleg over gehad, dan bedoelt u 'er is geen handelingsperspectief anders dan wegvangen'. Wegvangen is een handelingsperspectief dat een mogelijkheid is en waarvan we nog niet weten of het voldoende werkt in de zin van dat het de aantallen omlaag brengt. Hoe ver moet je de aantallen dan omlaag brengen en wordt dan de natuurschade beperkt? We hebben natuurlijk in 2018 een motie ingediend om hier een proactieve houding in te nemen en mijn indruk is dat u weliswaar heel veel dingen heeft gedaan, maar niet die proactieve houding waar wij toen om hebben gevraagd. Dus als ik samenvat..., sorry, ik heb nog een punt. U zei heel dapper 'we hebben het hier alleen over echte exoten, die van heel ver komen en zich niet op eigen kracht hier kunnen melden'. Ik vind al lastig want grondels zijn ook exoten, die zijn gewoon door het Donaukanaal gekomen en is dat op eigen kracht? Ze hebben niet dat kanaal op eigen krachten gegraven. Als we het over praktische zaken hebben, we hebben de afgelopen jaren problemen gehad kroos. Ik heb u niets over kroos horen zeggen. Kroos is toch echt een exoot afkomstig uit China, dat hoort niet in ons watersysteem. Er zijn minstens zeven soorten, maar het kunnen er wel meer zijn, ik heb daar niet zoveel verstand van. Bestrijding is omslachtig, ja wat doen we daarmee? In het licht daarvan is er nog een plaagsoort die strikt genomen geen exoot is, maar in feite wel en dat is de bever. Recent was in het nieuws dat die nu in Noord-Brabant en in Limburg mag worden geschoten. Dat vindt iedereen heel vervelend, dus dat doen ze dan vooral 's nachts. Er zijn er inmiddels 3500 in Nederlandse, ze zitten bij Rotterdam in het zogenaamde Rhoonland en de verwachting is dat ze binnen een paar jaar ook in de Akerdijkse Plassen en in De Vlietlanden zitten. U kunt natuurlijk heel gemakkelijk zeggen 'ja, dat is geen exoot, dus daarover hoeven we in deze nota niets te zeggen', maar ik wil toch graag van u horen, als die bever komt, wat gaan we dan doen? Want of het nou binnen of buiten de Exotennota is, ik zou graag willen dat u beleid heeft over de bever. Dus samenvattend voorzitter vindt de AWP dat dit een mooie beeldvormende presentatie is, maar dat het pakketje dat straks aan ons wordt voorgelegd nog wel een plus verdient en ik hoop ook dat die plus er komt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U hebt met zijn allen twintig vragen gesteld, ik heb ze allemaal geturfd. Ik weet niet of we op alle twintig een antwoord nodig hebben en krijgen want u heeft gehoord dat het college bezig is met het opstellen van de nota en het is een beeldvormende vergadering. Dus ik zou de vragen ook deels willen interpreteren als aandachtspunten en input voor het werk dat nog moet worden gedaan en ook voor wat het college, gehoord deze beraadslagingen, verder doet. Ik heb inmiddels al één antwoord gekregen op vraag 15 van de Partij voor de Dieren, die graag op de hoogte blijft. In januari 2020 komt dit weer in onze commissie, dan is het oordeelsvormend. Dus dan weet u ook dat de commissie van januari 2020 doorgaat. Ik geef het woord aan de portefeuillehouder of aan de heer De Bruijne.

De heer Belt: Dank u. Ja, u zegt het treffend voorzitter. Wij zien dit moment ook echt om nog een aantal zaken op te halen, dus waar zorgen of opmerkingen zitten. Dit nemen we sowieso allemaal mee en natuurlijk is het ook zo dat de nota die er straks komt nog veel meer informatie of uitgangspunten biedt dan die we vanavond konden vertellen. Voor nu heb ik geconstateerd dat een groot deel van de vragen echt technische vragen zijn, dus die zal Wilco zo beantwoorden en daarna zal ik zelf nog op twee of drie punten ingaan.

De voorzitter: Ik grijp even in want ik had voor mezelf een halfuur voor dit onderdeel van de agenda geraamd en daar zijn we nu ongeveer. Dus ik zou eigenlijk heel kort dat rondje willen doen en het daar dan bij willen laten.

De heer De Bruijne: Ja, ik zal proberen wat dingen te bundelen. Een aantal keren is gevraagd naar de communicatie en preventie. Daarop kan ik zeggen dat o.a. in het convenant Waterplanten afspraken zijn gemaakt over een soort bijsluiter die tuinentra moeten leveren op het moment dat ze een exoot verkopen, dat is er één van. Daarnaast komt er een infosheet bij deze beleidsnota over exoten en wat die zijn. Daarin staat ook heel duidelijk dat burgers daar ook een rol in hebben en die wordt vergezeld van een persbericht ook gepubliceerd op onze website na vaststelling van de nota. Dus dat even over preventie. Het is inderdaad heel lastig om dat allemaal te controleren en te sturen, daar ligt echt ook een verantwoordelijkheid op voor de inwoners zelf. 'Rol andere overheden' is nog genoemd. Zoals ik aangaf, zijn we een klein beetje ingehaald door de Europese exotenverordening. Wij hebben een zorgplicht voor onze watersystemen en voor de keringen en de kades en vanuit die rol handelen we. Nu is er ook een aantal exoten, dat is een vastgestelde lijst, waarvoor de provincie en de rijksoverheid aan de lat staan en de Unie van Waterschappen gaat namens de Waterschappen in gesprek met L&V daarover. Dat is ook ter sprake geweest in de commissie Watersystemen van de Unie en dat gesprek is gepland. Daarnaast gaan wij zelf in gesprek, dat hebben we ook al gedaan voor deze nota, maar hieraan wordt ook bestuurlijk aandacht besteed, in januari a.s. heb ik begrepen, met de provincie Zuid-Holland. Ook de kosten zijn genoemd. Dat gaat niet alleen over de rol van andere overheden, maar eventueel ook kosten die gemoeid zijn met de bestrijding en beheersing.

Huizenprijzen. Ja, dat ging over aansprakelijkheid. Op het moment dat een Duizendknoop van een perceel van Delfland, bijvoorbeeld een gemaalperceel, overwaait naar een terrein van particulieren en die daar schade van de Japanse Duizendknoop hebben, worden wij daarvoor aansprakelijk gesteld. Dat ging over dat vastgoed. Secundair water. Nu is het zo dat wij in gemeentelijk water Waternavel opruimen, juist vanwege het risico op verspreiding en ook omdat aangelanden bij onderhoud maaisel gewoon achterlaten. Dus daarom doen wij dat nu op dit moment overal, in lokaal water van gemeenten, particulier water, overal waar die waterplanten worden gemeld, verwijderen we die. Er is nog gevraagd of de VBC wordt betrokken in de vangst. Even voor de duidelijkheid, we doen op dit moment niets anders dan de drie genoemde waterplanten en de Japanse Duizendknoop, dus wij doen op dit moment niets qua afvangen of anders dan al genoemd is, de muskusrat en de exotische ganzen. We doen nu niets met vissen, dus er is ook geen reden om daarover met de Visstandbeheercommissie in gesprek te gaan. Mocht dat in de toekomst wel gebeuren bij een exoot, dan wordt de Visstandbeheercommissie daar zeker in betrokken. Rol andere overheden, o.a. team Invasieve exoten werd nog gevraagd. De rol van het team Invasieve exoten is met name risicobeoordelingen van nieuwe exoten en niet zozeer de bestrijding. Hoe worden exoten gemonitord? We hebben een lijst van exoten die bij ons voorkomen, die wordt jaarlijks bijgewerkt en daarmee hebben ook een beeld van de toename van exoten. Kosten en inspanning geleverd voor het beheren en ook schadeherstel wordt gemonitord er jaarlijks gerapporteerd, dus die kosten hebben we inzichtelijk en we kunnen daar ook de voortgang van controleren. Een van de onderzoeken naar de rivierkreeften is gedaan in opdracht van de Voedsel en warenautoriteit, dat is een herhaling van een onderzoek in 2014 en we hebben daar nu 2014 en 2019. Die kunnen worden vergeleken zodra de resultaten bekend zijn en dan hebben we ook een beter inzicht in de toename van de dichtheden van rivierkreeften. Eentje die ik nog ben vergeten bij de provincie is dat een aantal Waterschappen nu een app hanteert, snApp de exoot. Die wordt gebruikt door medewerkers in het veld en die wordt ook gepromoot onder inwoners. Ook wij zijn voornemens dat te gaan doen. De Partij voor de Dieren heeft gevraagd naar mitigatie in plaats van bestrijding. Dat heeft zeker onze voorkeur vanwege effecten van exoten op biodiversiteit alleen al, maar ook schadeherstel. Dus liever preventie en

mitigatie dan beheren en bestrijden. Dus er wordt gekeken naar op welke manier we ook kunnen mitigeren in het systeem. Nota commissie in januari, dat is ter sprake geweest. Soorten die eventueel ook kunnen helpen bij exotenbestrijding. Er is een aantal malen in de geschiedenis geprobeerd om een exoot met een exoot te bestrijden en de resultaten daarvan zijn vaak nog steeds zichtbaar in de zin van dat die exoten hier vaak nog steeds zijn. Dat willen we liever niet. Daarnaast zie je wel dat inheemse soorten, o.a. visetende vogels en vissen, bijvoorbeeld wel gespecialiseerd raken in het vissen van kreeften. Dus dat leren ze wel, maar niet in aantallen dat het effect kan hebben op de populatie. Dan zijn we al een heel eind.

De voorzitter: U wilde nog iets zeggen?

De heer Belt: Nee, de heer De Bruijne is nog niet klaar.

De heer de Bruijne: De heer Middendorp, risico op natuurschade ontbreekt. Ik heb een aantal malen genoemd dat er stevige effecten zijn op het ecosysteem en dat is die natuurschade. In de nota wordt dat verder toegelicht, ook die specifieke soorten. In de nota wordt uitgebreid beschreven waarom we tot een bepaalde strategie zijn gekomen, dat wordt daarin verder onderbouwd. Toch toestaan van bijvoorbeeld in specifieke gevallen graskarpers omdat dit toch al gebeurt. Wij willen daar graag gewoon één lijn in. Deze keer is het de graskarpers, volgend jaar het een andere exoot en hetzelfde geldt voor exotische schelpdieren. Het feit dat we hier nu zoveel last hebben van quaggamosselen, die hebben ook positieve effecten, maar ook zeker negatieve effecten, komt ook door de introductie uit het verleden en we willen nu graag één lijn voor exotische vissen en exotische schelpdieren door verdere verspreiding niet toe te staan en zeker niet van nieuwe soorten.

De voorzitter: Oké, dat is het voornemen van het college. Daarop komen we in januari terug. Mijnheer Belt, ik word een beetje strenger naarmate de avond vordert.

De heer Belt: Tot slot. Het is al zo dat inwoners exoten in ons watersysteem kunnen melden, dus dat helpt ons in onze taak. Ik denk dat het goed is dat wij ook blijvend aandacht schenken aan dat het niet de bedoeling is dat exoten in het water worden uitgezet. Het gebeurt ook al door de Unie, maar ik denk dat dit vanuit ons ook goed is. Dat gesprek hebben we ook met de Visbeheercommissie en dat gaat ook goed. Dan even over de Amerikaanse rivierkreeft. Zoals aangegeven loopt er op dit moment nog een aantal onderzoeken en wij verwachten dat eind Q1 2019, dus februari-maart, vanuit die onderzoeken veel meer informatie komt en als dat er is, zullen we daar ook een lijn in gaan kiezen en daar komen we ook mee terug richting deze commissie. Mis ik er dan een? Ja, als er meer bekend is, kunnen we de strategie voor de rivierkreeften ook heroverwegen.

De heer Middendorp: Voorzitter bij interruptie.

De voorzitter: Mijnheer Middendorp.

De heer Middendorp: Ik ben het denk ik vergeten te noemen, maar ik zou graag zien dat, als u de strategie voor de rivierkreeften opnieuw beoordeelt, u ons ook een indicatie geeft van de graafschade en dan met name de baggerschade, maar misschien ook wel kanten die instorten. Is daar al zicht op of is dat een onmogelijke vraag? Ik heb geen idee, maar ik vind dat het wel genoemd moet worden.

De voorzitter: Ik geef hem gewoon mee aan de heer Belt want in januari 2020 is alweer de volgende vergadering en dan komen we er vast op terug. Ik zie nog twee mensen. Mevrouw Zandstra zag ik het eerst.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter, volgens mij heb ik geen antwoord gehoord op de vraag hoe we in de toekomst zorgen dat dit beleid samenloopt met het al vastgelegde beleid van de muskusrat en de gans en ook niet wat we doen met de lobby richting andere partijen over exoten die nog verkocht worden in tuincentra.

De voorzitter: Oké en mijnheer Hofman van de ChristenUnie-SGP.

De heer Hofman: Ja voorzitter, gezien het tijdsbestek waarin we inmiddels zijn beland en het belangrijke besprekstuk dat op de agenda staat, zou ik de vergadering willen voorstellen om, nadat deze ronde is afgerond, het besprekstuk eerst aanhangig te maken want anders wordt dat veel te veel afgeraffeld en dat vind ik ontzettend jammer.

De voorzitter: Dat vind ik een heel goed voorstel. Mijnheer Belt, antwoord op die laatste vraag van mevrouw Zandstra.

De heer Belt: Dat waren er twee. Wij gaan zorgen voor een goede verwijzing naar die andere twee soorten, dus bestaand beleid, als je het nieuwe Exotenbeleid leest, dat je daar die goede verwijzingen ziet naar bijlagen. De Unie maakt afspraken namens alle Waterschappen met bijvoorbeeld tuincentra of in de branche over het voorkomen van uitzet.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik denk dat we met zijn allen heel erg benieuwd zijn naar de nota zelf, die zullen we in een oordeelsvormende sessie in januari a.s. bespreken. Dank u wel mijnheer De Bruijne en dan zie ik dat mevrouw Mia Süß aanschuift voor de volgende...

De heer Hofman: Voorzitter, ik heb een ordevoorstel gedaan om nu de Watervisie te gaan behandelen omdat ik dat een belangrijk onderwerp vind en het zou jammer zijn, gezien het besprekstuk en het belang voor de Omgevingswet en alles, dat dit dan in de knel komt.

De voorzitter: Als u dat ordevoorstel over een kwartier nog een keer doet, dan stemmen we er even over. Ik stel eigenlijk voor om nu volgens de agenda de volgende presentatie te doen.

De heer Middendorp: Voorzitter, ik wil het voorstel van de heer Hofman wel steunen.

De voorzitter: Ik volg de wil van de vergadering. Het ordevoorstel van de heer Hofman houdt in dat we nu overgaan naar het agendapunt over de Watervisie. Ik merk wel op dat een aantal mensen dan...Dat houdt in dat wij het risico hebben dat deze presentaties heel erg laat komen en ik merk ook op dat onze medewerkers voor deze presentaties zijn uitgenodigd en er wat externe mensen op de publieke tribune zitten en ik wil eigenlijk voorstellen aan uw vergadering om deze presentatie nu te behandelen. We houden onszelf in acht met de lengte daarvan. Dan gaan we daarna met de Watervisie verder en die andere presentatie, dat was een presentatie die op de toezeggingenlijst staat, die kunnen we eventueel doorschuiven naar een volgende keer of u kunt zeggen: ik heb geen behoefte om dat verder te bespreken vanavond. Zullen we het zo doen?

4B. Strategie wateroverlast

De voorzitter: Dan beginnen we nu snel met de wateroverlast. Mevrouw Koop heeft een aantal inleidende woorden.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Mevrouw Süß gaat zo een presentatie houden over de mogelijke ambitie en strategie Wateroverlast. Die is beeldvormend en waarom nu? We merken allemaal, dat is geen nieuws, dat het klimaat verandert. Het KNMI komt weliswaar binnenkort met, in 2021 zou het eerst zijn, in 2023 met nieuwe ambities, met nieuwe visies op de klimaatscenario's, alleen we zien het al, we merken het al om ons heen. We waren vanmiddag in Schiedam en toen merkten we al dat er meer pompcapaciteit moest worden ingezet vanwege langere en intensievere hoosbuien, dus het komt er al aan. U heeft ook kunnen zien in de verantwoording van 2018 en in de burap dat we 98,5% van ons watersysteem op orde hebben. Die laatste 626 hectare moet nog, dat zijn de meest lastige hectares, het is alsof u het laatste pondje nog moet afvallen en dat is ook altijd lastig zeg ik uit ervaring, maar daarnaast voorzitter hebben we ook te maken met toenemende verstedelijking in dit gebied. De economie trekt weer aan, dus er gaat als alles weer mee zit, weer worden gebouwd, maar we merken ook in overleggen met de gemeenten dat er ook op het gebied van gebiedsprocessen..., dat we ook ons systeem moeten aanpassen om regret maatregelen te voorkomen. Dus no regret maatregelen te nemen met het oog op de toekomst. De vraag die wij u hier willen neerleggen is: denkt eens even na over wat voor vragen u ons meegeeft, wat voor punten u ons wilt meegeven, welke richtingen u ons wilt meegeven na deze strategie, deze ambitie en strategie Wateroverlast en dan komen we daar een volgende keer op terug en dan zal mevrouw Süß ook even het proces uiteenzetten. Dank u wel.

Mevrouw Süß: Bedankt mevrouw Koop. Ja, ambitie en strategie Wateroverlast. Mevrouw Koop heeft al uitgelegd wat de reden is dat we nu dit traject zijn gestart. Het doel van mijn presentatie vandaag is om eerst het dossier Wateroverlast toe te lichten als achtergrond en verder ook de aanleiding voor dit traject, de kaders en de denkrichtingen die we nu zien en ook ingaan op het proces en de planning. Ik heb twee vragen specifiek meegenomen in de presentatie omdat we dat goed kunnen gebruiken voor de verdere uitwerking in dit traject. Waar komen we vandaan als het gaat om wateroverlast? Rond de eeuwwisseling hadden we veel last van water in dit gebied en ook in veel andere gebieden in Nederland. Toen is in het nationaal bestuursakkoord Water afgesproken dat we ons houden aan bepaalde normen voor wateroverlast, om dat te voorkomen, en dat is later vastgelegd in provinciale verordeningen en nu in de omgevingsverordening. We hebben sindsdien veel geïnvesteerd in ons watersysteem, om het te verbeteren, om de kans op wateroverlast te beperken. Wat staat er dan in die provinciale norm? Waar het over gaat, is inundatie vanuit het oppervlaktewater. Het gaat dus niet om water op straat, dus wanneer neerslag valt en het niet op tijd naar de sloot, naar de riolering of infiltreren in de bodem. Dat is een belangrijk verschil. De norm is geformuleerd als beschermingsniveaus in de vorm van een herhalingstijd. Dat betekent dat de sloot in stedelijk gebied niet vaker dan eens in de 100 jaar buiten de oevers mag treden. Voor glastuinbouw is dat eens in de vijftig jaar en voor grasland eens in de tien jaar. Wij toetsen dit met behulp van computermodellen van ons gebied, van het watersysteem, en een belangrijke afspraak staat in de provinciale omgevingsverordening en dat is dat we in 2027 voor 100% van ons beheergebied aan deze normen willen voldoen. Het is belangrijk om te weten dat het een inspanningsverplichting is en dat er ook een mogelijkheid is om een gebiedsnormering te laten vaststellen. Als de kosten niet opwegen tegen de baten van het nemen van maatregelen in een gebied kan dat, nadat we een gebiedsproces hebben doorlopen, kunnen we de provincie verzoeken om daar een aangepaste norm voor vast te stellen. Mevrouw Koop noemde dat al, waar staan we nu? We voldoen voor 98,5% van ons gebied, dat klinkt alsof we er zo goed als zijn, maar het betekent

wel dat we nog ongeveer 600 hectare aan knelpunten hebben in ons gebied en hoe is dat verdeeld? We zien hier groene, rode en oranje stippen in het gebied en dat zijn de knelpunten. Die zijn dus verdeeld over het hele gebied. Een groot deel daarvan is grasland, duidelijk meer dan de helft, en daarbij is wel de vraag of de kosten opwegen tegen de baten als wij maatregelen zouden nemen en of daar ook daadwerkelijk draagvlak voor is want watergraven is misschien niet altijd wenselijk. In de stad en in het glastuinbouwgebied hebben we ook de knelpunten en daar zijn we voor een groot deel afhankelijk van samenwerken met onze partners in het gebied om dit te kunnen oplossen. Dit is een voorbeeld van een knelpunt uit Vlaardingen, daar is recentelijk een studie afgerond. Dit is dus waar het over gaat in de stad. Het is belangrijk dat wij ons gebied toetsen met computermodellen. In modellen werkt het systeem zoals het hoort te werken. De werkelijkheid kan anders uitpakken, er kunnen bomen in de sloot vallen, er kan een gemaal even niet werken. In het model zijn alle sloten goed gebaggerd en gemaaid, maar de werkelijkheid kan anders zijn en daarom is het belangrijk dat we een watersysteem hebben dat tegen een stootje kan, dat een bepaalde robuustheid kent. Als het water niet linksom naar het gemaal kan, dan wel rechtsom. Dat is waar we nu staan en wat zien we dan als we vooruitkijken? We zien dat het klimaat verandert. We hebben net een onderzoek gedaan naar de laatste aanpassingen van de neerslagstatistiek en daar zien we dat het misschien niet om 600 hectare gaat, maar misschien wel om 800 hectare. Dus dan blijft je nog steeds in dezelfde orde van grootte, maar het neemt niet af. Verder hebben we een ontwikkeling met verdere verstedelijking in het gebied en ook bodemdaling. Tegelijkertijd zien we dat we in het watersysteem zelf heel veel hebben gedaan, maar dat daar niet meer heel veel ruimte is. Dus het afvoeren van water en het bergen van water in het watersysteem zelf wordt steeds moeilijker, met name in stedelijk gebied en glastuinbouwgebied. Dus waar we versterkt op moeten inzetten, is het vasthouden van water buiten het watersysteem voordat het het oppervlaktewater bereikt. Waarom hebben we dan nu een nieuwe ambitie en strategie nodig? Ten eerste is in de Deltabeslissing waar we ons als Delfland aan gecommitteerd hebben, vastgelegd dat we in 2050 een zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust Nederland willen hebben, met als tussendoel dat we in 2020 ons beleid en handelen daarop hebben gericht, dat we dat doel gaan halen. Verder concluderen we dat het niet hebben van een concrete ambitie en strategie ons belemmert in hoe wij kunnen acteren in gebiedsprocessen en ook in de onderbouwing van investeringen als er kansen langskomen waarop we nu kunnen investeren voor uitdagingen die we in de toekomst zien. Waarom nu? De provincie is bezig om de Omgevingsverordening aan te passen en daarin zijn de normen waaraan we moeten voldoen vastgelegd. Verder gaan we als Delfland van start met het uitwerken van een nieuw waterbeheerprogramma en we zien dat gemeenten en provincie bezig zijn met het ontwikkelen van omgevingsvisies en daar kunnen we ook onze belangen beter in borgen als we weten wat we willen. Het is natuurlijk niet zo dat we niets hebben, we hebben een aantal documenten waarin we ook iets over de toekomst zeggen, maar het is niet concreet genoeg. Ik wil inzoomen op drie daarvan. Dat is het bestuursakkoord waarin we zeggen: Delfland staat midden in de samenleving, we oriënteren ons op ontwikkelingen nu en in de toekomst, maar tegelijkertijd willen we wel een balans tussen opgave, tarieven en schuld en we kiezen voor een gebiedsgericht aanpak. Dit zijn allemaal uitspraken die belangrijk zijn voor het uitwerken van een ambitie en een strategie, maar het is niet concreet genoeg. Verder zeggen we in de begroting dat we niet alleen in 2027, maar overal aan de inundatienorm willen verdoen, maar ook in 2050 een zo klimaatbestendig robuust mogelijk watersysteem hebben, Wat is dat dan 'zo goed mogelijk'? Later vanavond komt natuurlijk de Watervisie terug en daar is ook extreme neerslag een onderdeel van. Ambitie en strategie, wat bedoelen we daarmee? We weten dat we over de lat heen willen springen, maar hoe hoog leggen we de lat? Dat is wat we met ambitie bedoelen. Strategie, hoe zorgen we dan dat we over die lat kunnen springen en dat we dat op tijd doen, dus dat we ons doel halen? Als hulpmiddel om de ambitie uit te beelden, hebben we twee maatstaven. Dat is het beschermingsniveau, dat gaat over het

beschermingsniveau van eens in de 100 jaar of eens in de vijftig jaar, en daar is de vraag: blijven wij ook in de toekomst het huidige beschermingsniveau nastreven? Hier is het belangrijk om te weten dat, als het klimaat verandert, de opgave vanzelf groeit omdat het geformuleerd is als een herhalingsjij. Dus als de zware buien vaker vallen, groeit de opgave. Ook een uitdaging hierbij is dat we de drukte in ons gebied niet alleen aankunnen en we afhankelijk van anderen zijn om onze doelen te kunnen halen. Als we kijken naar de tweede maatstaf, ruimtelijke verschillen, gaat het erom of we in gebieden met dezelfde functie, bijvoorbeeld stedelijk gebied, ook altijd hetzelfde beschermingsniveau moeten willen hebben en dit speelt een rol als we de kosten-batenverhouding van het nemen van maatregelen een sterkere rol laten spelen. Afhankelijk van welke keuzes we hierin maken, heeft dat natuurlijk ook financiële consequenties en daarbij is het belangrijk dat, als wij dan als Delfland minder zouden investeren, dit betekent dat het maatschappelijke risico dan wel toeneemt. Dit is een weergave van verschillende varianten. Op de ene as zien we het beschermingsniveau, een hoog beschermingsniveau onderin, en op de andere as zien we of we wel of niet grote verschillen willen accepteren. Als we een combinatie hebben van 'ja, we willen het huidige beschermingsniveau blijven nastreven en we laten de norm leidend zijn, we willen dat overal doen, we willen geen verschillen in het gebied', dat is eigenlijk wat we nu doen. Dus als we zouden doorgaan zoals nu, dan zitten we hier. In de andere hoek komen we dan uit bij een variant waar we een lager beschermingsniveau in de toekomst accepteren en ook grotere verschillen omdat we kosten en baten een sterkere rol laten spelen. Dan zouden we dus de huidige beschermingsniveaus loslaten en eigenlijk alleen investeren op basis van kosten-batenverhouding. De consequenties met kosten en maatschappelijk risico is dat we, als we doorgaan zoals nu, we hogere kosten zullen hebben dan wanneer het loslaten. Heel kort een aantal consequenties dat we kunnen bedenken. Dus als we kiezen voor doorgaan zoals nu, dan groeien we mee met klimaatverandering, dat is ons vertrekpunt. Dat brengt met zich mee dat we een sterk imago hebben als Delfland. Dus we blijven daarvoor staan en we gaan ervoor en dan zullen er weinig verschillen zijn tussen de verschillende wijken bijvoorbeeld in stedelijk gebied. Het belang van vasthoudmaatregelen neemt toe, omdat we het niet zelf kunnen, zullen heel sterk moeten inzetten op samenwerken met andere partners om de doelen te kunnen halen en ook op communicatie om mensen te overtuigen om er zelf ook iets aan te doen. De gebiedsprocessen zijn echt gericht op het zoeken naar oplossingen voor de opgave. In de andere variant is het niet meer vanzelfsprekend dat we meegroeien met klimaatverandering. Dat doen we alleen als het loont als we naar de kosten en de baten kijken. Dat heeft wel als risico dat ons imago niet zo sterk is als we dat heel extreem zouden doen. We zullen dus moeten accepteren dat we misschien in wijk X vaker overlast hebben dan in een andere wijk. Het gebiedsproces en communicatie zullen in dit geval vooral zijn gericht op het beperken van schade en de eigen verantwoordelijkheid van particulieren en bedrijven in het gebied en het zwaartepunt van onze investeringen zal dan liggen in het nemen van maatregelen in het open watersysteem. Nu kunnen we ons voorstellen dat we niet de extremen willen opzoeken, dus dat we ons speelveld beperken. Het is ook interessant om te kijken waar onze documenten op strategisch niveau zich nu bevinden in dit overzicht en dan zien we dat de recente documenten wel een hoger beschermingsniveau, ook in de toekomst, nastreven tenminste zo interpreteren mijn collega's en ik hem, maar het is niet duidelijk hoe we willen omgaan met kosten-baten in de afweging. Het Waterbeheerplan, dat nu nog actueel is, zegt wel iets over de toekomst en dat is dat we ons doel in 2027 willen halen, 100%, maar wat daarna komt, daar zeggen we dat we alleen maatregelen nemen als het kosteneffectief is. Dus daar accepteren we in de toekomst wel een wat lagere norm en houden ons meer aan de kosten-batenverhouding. Bij de ambitie horen natuurlijk strategische ingrediënten met vragen zoals wanneer, wie, hoeveel, hoe en waar en dit zijn allemaal wieltjes die in elkaar haken. Dus als je aan de ene draait, draaien de anderen mee en we hebben één samenhangend verhaal nodig als strategie. Die gaat over zaken als het verdelen van investeringen in de tijd, hoe sterk zetten we in op

meekoppelen van ruimtelijke ontwikkelingen, wat is de rol van Delfland en wat verwachten wij van gemeenten, bedrijven en de inwoners in ons gebied, hoe denken wij over de verhouding tussen kosten en baten, welke keuzes maken we in de verhouding tussen maatregelen nemen in het watersysteem en buiten het watersysteem en wat zijn de effecten op andere doelen van Delfland, zoals waterkwaliteit, de waterketen of de waterkeringen? Misschien hebben we ook een prioritering in het gebied nodig en hoe gaan we om met onzekerheid? We kennen de toekomst niet, we kennen wel scenario's, maar we weten niet precies wat het wordt. Hoe gaan we om met die onzekerheid en wat betekent dat voor calamiteiten en de robuustheid van het systeem? Even het proces. Wij hebben een aantal interne ambtelijke sessies waar we dit verder ontwikkelen en verder voeren we ook gesprekken met gemeenten, met andere Waterschappen, de Unie van Waterschappen en met de provincie en we kunnen ook netwerken met bedrijven en organisaties benutten. Het bestuurlijke proces. We hebben op 19 november jl. een beeldvormende sessie gehad met het college, vandaag een beeldvormende sessie met de commissie en in januari a.s. zullen we nog een keer terugkomen met een oordeelsvormende sessie in de commissie en dan hopen we dat we een aantal richtingen en varianten hebben uitgewerkt, zodat we samen met de commissie kunnen nadenken over de voor- en nadelen. Uiteindelijk is ons doel om in april 2020 in de VV een voorstel vast te stellen. Ons doel is dat we dan een ambitie en een strategie hebben die ver genoeg uitgewerkt is, zodat we ander beleid en instrumenten die wij hebben daarop kunnen aanpassen om die ambitie te kunnen halen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Süß want ik heb gezien dat dit de laatste dia was. Ik heb een voorstel. Ik wil namelijk aan u als commissie vragen, dit is een aankondiging van wat eraan zit te komen, het is een vrij uitgebreide presentatie en ik wil een rondje langs de woordvoerders doen en dan wil ik eigenlijk voorstellen dat u als woordvoerder aangeeft wat u nodig heeft om de volgende keer een goed oordeel te kunnen vormen over de strategie die u dan wordt voorgelegd. Ik leg u een beperking op, als iedere fractie één belangrijk ding meldt, dan heb ik er heel veel vertrouwen in dat we aan het eind van de ronde echt alles hebben gehad, maar dat zal ik dan nog even toetsen. Ik wil nu bij de AWP beginnen, wie mag ik het woord geven? De heer Middendorp.

'...' (Buiten de microfoon)

De voorzitter: Oké, dan gaan we naar het CDA.

De heer Jansen: Ja, dank u voorzitter. Om te beginnen zeer hartelijk dank voor de uitstekende presentatie. We zitten eigenlijk met één puntje. We zagen het beschermingsniveau van 1 op 100 en je schrikt natuurlijk als je dat vergelijkt met 1 op 10.000. Wat ik me afvraag, u zei op een gegeven moment 'Delfland loopt nu eigenlijk tegen zijn grenzen aan om dan in de toekomst, alles we een wat hoger niveau zouden willen, daaraan te voldoen'. Waar ik benieuwd naar ben, als ik dan even niet kijk naar de geldelijke zaken, welke knelpunten zijn er dan als we naar een ander niveau zouden willen? Bijvoorbeeld dat er bepaalde gemeenten bepaalde gronden beschikbaar moeten stellen om de boezem te vergroten en noem maar op, zodat er op een gegeven moment afgewogen met de gemeente en de provincie afspraken gemaakt kunnen worden om toch dat hogere niveau, als we nog veel meer neerslag krijgen, toch uiteindelijk op lange termijn te kunnen realiseren.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Van der Burg. Ongebouwd.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel voorzitter. Het eerste wat mij bij het lezen van deze presentatie opviel, was dat er twee factoren zijn die zorgen dat het niveau dat we nu hebben niet is te handhaven. Dat is de bodemdaling, maar dat is ook dat er straks weer een enorm contingent huizen

aankomt. De komende tien jaar 100.000. We verharden steeds meer, het raakt steeds voller want het zijn niet alleen de huizen, maar je krijgt daar ook wegen, winkelcentra en alles wat erbij hoort als je nog meer huizen gaan bouwen. Ik vraag me af, als je straks beleid gaat maken want je gaat hier nu beleid op maken, kun je gaan kijken hoe ver we gaan met de voorwaarden scheppen om dan het open land bijvoorbeeld wat vaker te laten onderlopen als het overlast geeft of gaan we dat in glastuinbouwgebieden doen of gaan we dat in de stad doen, maar wat je kunt ook beleid maken op het voorkomen dat die aanwas van huizen zo enorm toeneemt. Als je daar strengere beleidsregels op zet, dan is er op een gegeven moment gewoon een grens aan de groei. Ik weet wel dat je als Waterschap een van de lagere overheden bent, maar er moet in die zin toch wel iets te bedenken zijn, zodat er wat minder rücksichtslos wordt gebouwd dan nu de tien komende jaren in het plan staat want nu gaat het over klimaatbestendigheid in 2050, maar we hebben het over huizenbouw voor de komende tien jaar, dan zitten we tot 2030 en daarna dan? Dat is even mijn cri de coeur.

De voorzitter: Oké, ik ga verder. Mijnheer Van Heijningen.

De heer van Heijningen: Ja, een mooie presentatie. Eigenlijk toch wel twee dingen. 1 ding is dat ik voor onze beeldvorming en onze besluitvorming graag zou willen dat hier een prestatie-indicator voor komt, zodat we als VV de vinger aan de pols kunnen houden of we op schema liggen wat waterveiligheid aangaat. Een ander punt is dat ik graag zou zien dat er een systeem wordt gemaakt waarin hoofdwatgangen worden gecontroleerd op de breedte en diepte die wij hebben berekend om te zien of de watercapaciteit die deze watgangen kunnen afvoeren ook dat werkelijk wordt gehaald en als dat niet gebeurt, moeten ze driemaal per jaar worden schoongemaakt. Dat moet gewoon op orde zijn want als die bui valt, moeten de watgangen schoon zijn.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik ga naar de Partij voor de Dieren, de heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ik zal me beperken tot één opmerking c.q. vraag c.q. gedachterichting. De rekeningcommissie heeft een tijd geleden een rapport ingediend over samenwerking in de afvalwaterketen en er wordt ook nagedacht over besparing op onze zuiveringskosten door hemelwater. Dat is nu niet aan de gang, maar in de toekomst wel en nemen we dat ook integraal mee? Dank u wel.

De voorzitter: Oké. De PvdA, mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter, wat wij nodig zouden hebben is informatie over de bedragen waaraan we moeten denken want het gaat meer kosten. Dat begrijpen we, maar in welke orde van grootte is dat dan. Wij hebben ook nodig wat het zou kosten als je meer private oplossingen zou doen om publieke kosten te vermijden, bijvoorbeeld omdat je in stedelijk gebied meer water op daken gaat opvangen. Wij zouden informatie nodig hebben over wat er in andere Waterschappen gebeurt. Dus zie je of andere Waterschappen aan het opschuiven zijn of zouden wij dan de eerste zijn die zegt 'we gaan het niveau een beetje terugbrengen'? Tot slot misschien een beetje een domme vraag, maar dit gaat over water als ik het goed begrijp dat vanuit het oppervlaktewater overstroomt en niet over dat het water op straat niet in het riool wordt weggevoerd, maar voor de inwoners van ons gebied maakt dat natuurlijk niets uit, die ervaart water op straat. Hoe verhoudt dit onderwerp zich tot water op straat, waar wordt dat samen opgepakt en hoe kan die burger als hij overlast ervaart weten of dit iets is wat misschien bij de gemeente moet worden opgelost of dat het eigenlijk onze verantwoordelijkheid is?

De voorzitter: Oké, dank u wel. De VVD, mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u wel voorzitter. Ook dank voor het eerder sturen van de stukken en de presentatie vanavond. Voor ons is het heel belangrijk dat we als Delfland weten welke kant we uit willen gaan. Dus we zouden heel graag willen weten welke keuzes zijn gemaakt die heel belangrijk voor Delfland zijn en daarbij is het belangrijk voor ons dat het om haalbare ambities gaat. Dus dat we niet allerlei zaken opschrijven die niet haalbaar zijn. Strategie, financiële punten zijn net ook genoemd en het laatste punt dat we willen meegeven is het punt communicatie, hoe gaan jullie daar handen en voeten aan geven? Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Water Natuurlijk, de heer Vissers.

De heer Vissers: Ja voorzitter, ook van ons uit dank voor de presentatie die heel veel zaken aankaart. Dat roept bij ons wel de vraag op, en mevrouw Zandstra zei daar ook al iets over, het gaat nu vooral over hoge kosten, maar misschien zou het ook kunnen gaan over onorthodoxe oplossingen en preventieve maatregelen want nu lijkt het erop alsof in beeld gebracht zou gaan worden wat het kost als wij blijven dweilen met de kraan open. Wij zouden graag zoeken naar oplossingen om de sponsverking van zowel het stedelijke als het landelijke gebied te vergroten, zodat we op die manier tegen vergelijkbare of misschien zelfs lagere kosten wateroverlast ook zou kunnen voorkomen. Die insteek missen we wat en die hangt eigenlijk ook samen met een inzicht in wat je nodig hebt aan incidentele maatregelen en wat structurele maatregelen op de lange termijn zijn. Daarin zouden we graag nog wat meer inzicht willen hebben.

De voorzitter: Oké, dank u wel. De ChristenUnie-SGP, de heer Anker.

De heer Anker: Voorzitter, dank u wel. Ja, ook van onze kant dank u wel voor de strategie Wateroverlast. Een aantal vragen en opmerkingen van onze kant. Ja, de vraag is om het zo goed mogelijk te integreren met de Watervisie die we vanavond bespreken en dat het stuk ook eenduidig is met allerlei themakaarten die vanavond aan de orde komen, zoals de themakaart Toename neerslag, verstedelijking, bodemdaling, dat het een eenduidig geheel is. Verder nog een punt over de wateroverlast zelf, om zo goed mogelijk te bufferen voor periodes van droogte. De vraag is ook of er ook plannen zijn voor extra buffers. Ten slotte nog die 1,5% knelpunt, het is net al genoemd, dus ja de kosten en ook de termijn, de planning om dat aan te pakken en op te lossen.

De voorzitter: Prima. 50PLUS, de heer Van der Ree, zie ik.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. Dank voor de presentatie. Wat ik erg veel hoor, is kosten en baten. Ik denk dat we ons moeten realiseren dat gewoon iedereen de portemonnee zal moeten trekken om gewoon onze voeten droog te houden. We moeten schipperen en dan stroomt misschien de stad wel onder, maar we moeten ons realiseren dat het iedereen verschrikkelijk veel geld gaat kosten om droge voeten te houden. Als ik nou zo zie, 600 hectare en dan zijn we een keertje rond, maar ik ben bang dat, als we die 600 hectare hebben gehad, de rest ook weer een probleem is.

De voorzitter: Oké, dank u wel. De heer Middendorp, u bent zover?

De heer Middendorp: Ik ben zover, dank u wel en ik kan ook mooi aansluiten bij vooral wat mevrouw Zandstra van de PvdA en de heer Vissers van Water Natuurlijk hebben gezegd. In eerste instantie lijkt

het te gaan over klassieke wateroverlast, dus overbelasting van het watersysteem, maar er moet natuurlijk integraal worden gekeken naar met name de regenwateroverlast want u haalt aan dat de boel in 1998 is overstroomd en dat was omdat er een enorme hoeveelheid water naar beneden viel, die vervolgens in de boezem terecht kwam waar geen plaats was. Dus er is een regenwaterstrategie, maar die moet hiermee worden samengevoegd omdat ik denk dat we er anders niet uitkomen. Dus dat hebben wij nodig. Wij missen ook het onderwerp innovatie. Berging op land, berging in silo's, in flatgebouwen, opslag in parkeergarages, ondergrondse vergroting van het watersysteem, er zijn allerlei dingen die nu niet eens worden genoemd. Er zijn ook maatregelen in het publieke segment. Bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam heeft nu in het bouwbesluit vastgesteld dat er een neerslagnorm is van 60 millimeter per uur bergen op eigen terrein. Als de elf gemeenten in Delfland die norm zouden neerleggen, zouden we echt een heel stuk verder zijn. Het is ook al genoemd door sommigen, misschien moeten we inderdaad meer wateroverlast op grasland accepteren en dan kun je aan een privaatrechtelijke regeling denken. In het oosten van het land is het heel normaal dat een boer een contract afsluit, waarvoor hij een vergoeding krijgt en als hij dan een keer wateroverlast heeft, dan krijgt hij nog een vergoeding, daar zijn afspraken voor. Ten slotte willen wij benadrukken dat we het nu zeker te vroeg vinden om te zeggen dat we nu al wat meer risico gaan nemen om de kosten te verlagen. Wat de AWP betreft gaan we in ieder geval door op de huidige lijn van lage risico's en hoge kosten en als er dan in 2023 nieuwe klimaatscenario's zijn, zullen wij opnieuw onze koers moeten bepalen en dan ben ik het eens met heer Van der Ree van 50PLUS dat, als de kosten dan omhoog moeten, dan denk ik ook dat het college een goed verhaal heeft om dat aan de burger uit te leggen.

De voorzitter: Oké, dan kijk ik naar de portefeuillehouder. Is dit wat u had gehoopt op te halen vandaag?

Mevrouw Koop: Dank u wel voorzitter. Dit overtreft eigenlijk mijn verwachtingen, dank u zeer voor alle input. Ik hoorde een hele hoop, met name de opmerking over integraal. We hebben nog geen inzicht in wat gaat het kosten. Ik neem deze opmerkingen mee. Mocht u nog iets te binnen schieten, mail het gerust. Ik kijk even naar mevrouw Süß wat de deadline zou kunnen zijn in dezen. Voor wanneer zou dat dan moeten in dit kader?

Mevrouw Süß: Binnen een week.

Mevrouw Koop: Als u dat lukt, dan graag. Dan nemen we uw opmerkingen in die zin ook nog mee. Dank u wel.

De voorzitter: We mailen het naar de heer Paalvast. Het ordevoorstel van de heer Hofman is toch iets ingewikkelder dan ik dacht. Mijnheer Belt, u staat aan de lat voor de volgende agendapunten, wat adviseert u ons?

De heer Belt: Dat hoeft op zich niet ingewikkeld te zijn. De presentatie die nu op de agenda staat, is ook voorzien om even iets meer duiding te geven aan wat het instrument Watervisie precies is, hoe we dat in het hele instrumentarium moeten zien. Mijn voorstel is deze informatieve presentatie toch even te laten plaatsvinden. Die zal wat korter zijn dan de vorige en hij is, zoals ik zei, informatief dus daar hoeft u geen oordeel over te vellen.

De voorzitter: Is hij heel erg veel korter? Want we hebben hem allemaal kunnen lezen. 'Ja' hoor ik. Wat is het ordevoorstel voor de behandeling van de Watervisie, daar zit geen aparte presentatie bij hè?

De heer Belt: Voor de Watervisie geef ik straks een korte intro van twee minuten.

De voorzitter: Kunt u ermee instemmen dat we heel kort door de sheets van de Watertoets lopen? Prima, dank u wel.

4C. Watertoets en vergunningentafels

De voorzitter: Aan wie mag ik het woord geven?

Mevrouw Lander: Goedemiddag, ik ben Toos Lander. Ik werk bij Ruimtelijke planvorming bij Delfland, kunt u het horen? Een van mijn taken is coördinatie van de Watertoets. Er is nogal wat onduidelijkheid over de Watertoets, wat is het, wat kun je ermee en blijft hij nog wel bestaan onder Omgevingswet? Ik zal eerst kijken naar de huidige situatie en daarna hoe dat dan onder de Omgevingswet is. Ik specificeer hem naar de gemeenten toe omdat ongeveer 95% van onze plannen bij de gemeenten vandaan komt. Natuurlijk geldt de Watertoets ook voor provinciale dan wel rijksplannen, maar daar zijn vaak aparte projectorganisaties voor opgesteld. Wat is die Watertoets dan? Dat is het inhoudelijk en procedureel borgen van het waterbelang in ruimtelijke plannen, dus in dit geval van de gemeente. Inhoudelijk gezien betekent dit dat we kijken naar de gevolgen voor de waterhuishouding en de gemeenten moet dat belang meewegen in de belangen die zij allemaal hebben af te wegen. Procedureel wil zeggen dat wij in overleg zijn met de gemeenten, dat ze ook met ons moeten afstemmen. Beide zaken zijn ook in de regelgeving neergelegd, dat ze dat moeten doen. Het woord Watertoets is nogal misleidend omdat het lijkt alsof we iets helemaal achteraf gaan doen en dat is niet zo. We zien ook veel informele plannen, gemeenten zijn bijvoorbeeld ook verplicht om het vooroverleg met ons aan te gaan en zo doorlopen allerlei fases. Het woord klopt dus niet helemaal. Het woord Watertoets is overigens geen wettelijke term, dat is gewoon door de jaren heen zo ingeburgerd geraakt. Om die Watertoets goed te kunnen uitvoeren, hebben we alweer jaren geleden een handreiking Watertoets voor gemeenten gemaakt. In deze handreiking is ook weer de inhoud en het proces aangegeven en de inhoud is heel erg gebaseerd op onze eigen beleid. Dus naarmate ons eigen beleid helderder en steviger is, is het voor ons ook gemakkelijker om het waterbelang in al die plannen te borgen. Hoe doen we dat dan? We werken samen met die gemeenten, we hebben met de meeste gemeenten periodieke overleggen over beginnende plannen, maar ook over plannen die al in een verder stadium zijn. Als het over complexere plannen gaat, hebben we specifieke overleggen omdat dit veel meer vraagt van iedereen. Bij sommige gemeenten hebben we spreekuren, bijvoorbeeld bij de gemeente Den Haag en bij de gemeente Westland. Overigens komt het merendeel van de plannen bij die twee gemeenten vandaan. Ten slotte hebben we korte informele contacten met heel veel ambtenaren bij al die gemeenten en het zijn dus bekende gezichten voor ons. We proberen inderdaad vroegtijdig aan tafel te gaan en in heel veel gevallen lukt dat gelukkig ook. Hoe hebben we dat in ieder geval binnen het team georganiseerd? Iedere watertoetser heeft één of meerdere gemeenten en dat heeft tot gevolg dat zo'n watertoetser de mensen binnen een gemeente goed kent, maar ook het gebied waar die watertoetser van is, dus daar ook sneller kan acteren. Behalve de watertoetser zijn er ook vier coördinatoren Planvorming bij ruimtelijke planvorming, die hebben alle vier een deel van het gebied en zij zijn opdrachtgever voor de planvormingstrajecten, dus de trajecten waar een eigen opgave van Delfland in zit. Ook zij hebben vrij veel gebiedskennis en die gebiedskennis, samen met natuurlijk alle inhoudelijke adviezen vanuit

de organisatie, maakt dat we een redelijk effectief advies kunnen afgeven. Om wat voor soort plannen gaat het nu allemaal? Op dit moment gaat het over Structuurvisies. Een Structuurvisie geeft aan wat je nu eigenlijk met je gebied wilt bereiken. Dat kan nog behoorlijk sectoraal ingestoken zijn op dit moment, bijvoorbeeld alleen groen en water of alleen mobiliteit. Verder hebben we bestemmingsplannen, dat is de plek waar het wordt geborgd, dat is juridisch bindend voor de inwoners en ten slotte wordt er ook regelmatig afgeweken van die bestemmingsplannen en dat doen ze met omgevingsvergunningen met een ruimtelijke onderbouwing, maar ook in die ruimtelijke onderbouwing moet het waterbelang weer worden meegenomen. Dat is ook weer opnieuw die belangenafweging die de gemeente moet maken en ons belang is daar een deel van, maar wordt meestal meegenomen. Bij al die plannen is het verplicht om vooroverleg met ons te voeren en voor al die plannen is de uitgebreide procedure van toepassing. Dus dat betekent dat je ook een fase met het indienen van zienswijzen hebt voordat zo'n plan wordt vastgesteld. In 2018 hebben we ongeveer 550 plannen gekregen, die zijn door die zes watertoetsers afgedaan en over het algemeen ook binnen de termijn. Dat roept wel de vraag op hoe effectief die watertoets is. Dus we hebben een soort tool ontwikkeld om te kijken: als je die fases doorloopt, van het eerste informele overleg tot uiteindelijk de vaststelling, hebben wij dan veel negatieve of positieve adviezen? Dan blijkt dat wij in de informele fase vrij vaak niet instemmen omdat een onderdeel van dat plan niet helemaal klopt met ons waterbelang, maar naarmate de fases vorderen, neemt het aantal negatieve adviezen af en wordt het advies eigenlijk steeds vaker overgenomen. Dit is even het plaatje van wateroverlast, maar dit soort plaatjes kun je in feite van alle inhoudelijke aspecten maken. Dat was even in hele grove lijnen zoals het nu gaat. Hoe zit het dan onder de Omgevingswet? Waar we eerst het waterbelang in de ruimtelijke plannen hadden, is zit het waterbelang nu in plannen voor de fysieke leefomgeving en dat is wat ruimer dan de ruimtelijke plannen. Een klein voorbeeld is dat gezondheid ook moet worden meegenomen en zo zijn er meer aspecten. Dus het is breder dan wat er nu onder de ruimtelijke ordening valt. Blijft die watertoets bestaan? Ja, die blijft bestaan en die heeft een officiële naam gekregen, de weging van het waterbelang, zo wordt hij ook echt in de regels onder Omgevingswet genoemd. Waar je eerst die Structuurvisie had, dus wat wil je met een gebied, is er nu een omgevingsvisie en de gemeente moet voor het hele gebied één omgevingsvisie maken. Waar we eerst de bestemmingsplannen hadden, het instrument waarin zaken juridisch worden geborgd, komt er nu een omgevingsplan en dat is één omgevingsplan voor de hele gemeente. Ik heb ooit, lang geleden, bij de gemeente Den Haag gewerkt en daar hadden we meer dan 100 bestemmingsplannen en dat moet een geheel worden. Voor het afwijken van het bestemmingsplan heb je nu die omgevingsvergunning met een ruimtelijke onderbouwing en dat wordt, het is een ongelooflijke mondvul, maar ik heb het ook niet verzonnen, de 'Omgevingsvergunning voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten' en daar wordt het wat lastiger omdat de vorige procedure de uitgebreide procedure was, dus die omgevingsvergunning met een ruimtelijk onderbouwing, is het nu een korte procedure van acht weken. Dus binnen acht weken moet dat besluit worden genomen door de gemeenten en binnen die acht weken moeten wij ook ons advies kunnen geven. Dus dat vraagt wel om wat nadere afspraken. Het is eerder al een paar keer aangekondigd en Marcel refereerde daar ook aan, hoe doen wij die beïnvloeding vanuit Delfland naar die gemeenten toe? Het staat straks op de agenda, de Watervisie is een belangrijk instrument om het gesprek met de gemeenten aan te gaan om op ambitieniveau ons belang in te brengen in de omgevingsvisie van de gemeenten. We moeten ook op basis van de Omgevingswet een waterschapsverordening maken, dat is eigenlijk een soort opvolger van de Keur. Daarin staan onze regels en die regels vormen ook weer input voor met name het omgevingsplan, dat ook juridisch bindend is, en voor die omgevingsvergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten. Natuurlijk gaan wij ook onder de Omgevingswet door met onze handreiking, hij moet aangepast worden aan de Omgevingswet. De handreiking is een vertaling van ons beleid die dan kan landen in de omgevingsplannen en omgevingsvergunningen. Hoe ver zijn

de gemeenten nu met hun Omgevingsvisie en -plannen? Ja, daarbij is belangrijk te beseffen dat er een behoorlijk ruim overgangsrecht is geregeld in het kader van de Omgevingswet voor de omgevingsvisies. Per 1 januari 2024 moet de gemeente over een omgevingsvisie beschikken en dat zie je ook terug op het kaartje, de meeste gemeenten zijn wel bezig met een omgevingsvisie, de voorbereidende fase, de een is wat verder dan de ander, maar er is nog geen enkele gemeente die een nieuwe omgevingsvisie gaat vaststellen en ik zie dat ook niet binnen een aantal maanden gebeuren. Wat betreft de omgevingsplannen, daar is het overgangsrecht nog ruimer. Per 1 januari 2029 moeten zij over een omgevingsplan beschikken dat voldoet aan de eisen van de Omgevingswet en de gemeenten gaan nog niet zo hard en dat zie je ook terug op het kaartje, er zijn af en toe wat kleine plekjes aangegeven, ze zijn veel meer bezig met pilots voor een klein gebiedje om uit te zoeken hoe dat dan zit. Bijvoorbeeld in het Westland heb je het centrum Poeldijk waar ze aan het oefenen zijn en in Delft heb je Green village. In Den Haag hadden we eerder Binckhorst, alhoewel Binckhorst meer een gewoon bestemmingsplan is dan een omgevingsplan. De komende jaren zal dat verder worden uitgebreid en er zijn ook gemeenten die op een andere manier voorbereiden met die omgevingsplannen door bijvoorbeeld van dertig bestemmingsplannen terug te gaan naar twee, een voor het stedelijke gebied en een voor het buitengebied en dan zo gefaseerd toe te werken naar zo'n nieuw omgevingsplan. Wat betekent dat voor ons? Wij hebben veertien gemeenten, twee maar een heel klein stukje in Delfland en laten we zeggen twaalf gemeenten en die hebben allemaal hun eigen tempo en hun eigen ambities. Als ze willen, kunnen zij bijvoorbeeld bij omgevingsplannen ervoor kiezen om bijna hetzelfde te regelen als wat ze nu in het kader van het bestemmingsplan doen. Het ruime overgangsrecht heeft denk ik tot gevolg dat ze met inwerkingtreding van de wet veel gebruik gaan maken van die buitenplanse omgevingsplanactiviteiten en daar moeten we inderdaad wel hele goede afspraken over maken vanwege die kortere termijnen. Hoe gaan we daar nu mee om? Nog steeds zullen wij die periodieke overleggen hebben, nog steeds zullen we over de complexe plannen gaan praten, nog steeds zullen we gesprekken houden en de informele contacten. Dat gaat eigenlijk wel gewoon door. Daarnaast zijn er een paar gemeenten begonnen met initiatieventafels, dat is alle disciplines letterlijk aan de tafel bij elkaar brengen, waar wij ook bij zitten en ook de Veiligheidsregio, de GGD en de Omgevingsdiensten om daar ter plekke je belang in te brengen en tegelijkertijd af te kunnen wegen, zodat er een veel integraler besluit kan komen. Behalve die initiatieventafels is het rijk bezig met het ontwikkelen van een digitale samenwerkingsruimte, dus niet fysiek maar digitaal. Ook daar zullen wij op aangesloten zijn, zodat we op die manier ook samen kunnen blijven werken of gaan werken met de gemeenten. Die nadere afspraken heb ik al benoemd, vooral vanwege die verkorte termijn. We gaan onze handreiking nog verder aanpassen. Het is nog belangrijker geworden om vroeg aan tafel te zitten.

De voorzitter: Dank u wel, keurig binnen de tijd die ik dacht en die jullie hadden gezegd nodig te hebben. De portefeuillehouder zou nu het bruggetje naar de Watervisie maken.

5. Besprekstukken

5B.01. Watervisie Delfland

De heer Belt: Dank voorzitter.

De voorzitter: Dit is een besprekspunt hè, dit komt straks in de VV.

De heer Belt: Ja, dus we gaan door naar de Watervisie, Sandra Friking komt naast mij zitten en tegelijkertijd deelt Bart Buddingh de pizzadozen uit. Dat is voor u als commissieleden even een primeur, hierin zit de Watervisie en zoals u op iBabs hebt kunnen zien, is de Watervisie in feite een verzameling van heel veel data en kaarten en deze zitten hier mooi gebundeld in. Als aftrap. De Watervisie is vooral een gespreksinstrument, dus een kader, overigens geen wettelijk instrument, maar het is eerder een soort integraal overzicht van ons beleid en ook een aantal ontwikkelingen die wij op het gebied zien afkomen en wat is het doel daarvan? Dat is echt om te agenderen bij gemeenten en om integraal naar voren te brengen: dit is waar Delfland voor staat. De basis is dan ook wat wij de afgelopen decennia en jaren hebben opgebouwd aan beleid en hebben opgedaan aan ontwikkelingen. Het geeft vooral heel veel data en facts, dat ziet u op al die kaarten, en het geeft ook een aantal consequenties aan van ontwikkelingen op ons gebied. Dus als u de kaart hebt gezien, we zien bijvoorbeeld het grasgebied en we zien een scenario optreden als er bebouwing optreedt, wat doet dat dan met ons waterbeheer? Nou, daar ziet u in hele mooie cirkeltjes staan dat dit soms positief uitpakt en soms negatief. Het is eigenlijk een soort fact hoe wij zien wat voor effecten dat heeft op het gebied en wat wij dan ook voor het voetlicht proberen te brengen bij gemeenten. Het is denk ik ook belangrijk dat we beseffen dat wij in de meeste gevallen niet gaan over de ruimtelijke ontwikkeling, als Waterschap bepalen wij niet of een gebied wordt bebouwd of niet bebouwd, of een gebied een bepaalde bestemming krijgt. We proberen zoveel mogelijk met deze Watervisie wel in beeld te brengen wat de consequenties zijn en daardoor eventueel een beweging los te krijgen. Het is echt in een heel pril stadium en rest mij verder nog te zeggen dat dit ook een soort fluïde instrument is. De informatie die erin staat, is natuurlijk onderhevig aan nieuwe ontwikkelingen, dus die kaarten zullen ook eigenlijk door onze organisaties continu worden aangepast. Het is zo dat er nieuwe klimaatscenario zijn, dat er nieuwe ontwikkelingen op energiegebied zijn en dan worden die kaarten ook ge-update. Wat vooral nu belangrijk is, is ook om naar de thema's te kijken die u ziet. Die thema's, dit zijn de zes thema's en dan ook het energieonderwerp waar onze medewerkers juist mee op pad gaan en waar die kernboodschap in zit. Op 26 september jl. hadden wij een informatieve VV met een soort werksessies. Ik heb een heel overzicht van wat er allemaal met die input is gedaan, dat is verwerkt, en daar ziet u in feite nu het resultaat van. Dat was mijn introductie. Dank u.

De voorzitter: Oké, dank u wel. De Watervisie wordt geagendeerd in de komende Verenigde Vergadering en dan verzoekt het college aan de Verenigde Vergadering om de Watervisie vast te stellen als kader en gespreksinstrument om het waterbelang in de omgevingsvisies te brengen en relevante ontwikkelingen en kansen daaromtrent te agenderen bij de gemeenten om ontwikkelingen en planvorming in de fysieke leefomgeving te beïnvloeden en het college verzoekt u kennis te nemen van de vervolgstappen. Ik wil het stuk in bespreking geven. Ik denk dat we wat langer nodig hebben dan tot 22.00 uur. Ik wil eigenlijk aan u vragen of we ernaar kunnen streven om deze vergadering om uiterlijk 22.30 uur te beëindigen, dan hebben we een uur. Ik stel voor dat we gewoon in het midden beginnen bij mevrouw Zandstra, maar die heeft eerst een vraag.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter. Ik voel me eigenlijk niet gebonden aan dat tijdsvoorstel. Het is een heel belangrijk onderwerp, we hebben in de VV ook aangegeven dat we de timing al krap vonden. Ik heb een lange inbreng, dat heb ik vooraf ook aangekondigd, en ik wil wel dat we hier gewoon echt een gesprek over kunnen voeren. Dus wat mij betreft geldt die tijdslimiet niet.

De voorzitter: Nou, ik heb u niet aan een tijdslimiet gebonden, ik heb een voorstel gedaan om te kijken om 22.30 uur...en bij aanvang van deze commissie, dat was in de zomer, hebben we het ook over de eindtijden gehad. Dus gaat uw gang, ik wilde u het woord geven en dan ga ik rechtsom.

Mevrouw Zandstra: Dank u wel. Voorzitter, het is heel goed dat deze concept Watervisie er nu ligt en het ziet er ook heel fraai uit. Er staat onschatbaar veel informatie in en het voelt eigenlijk als een soort atlas van het gebied. Zoals ik vroeger door de atlas struinde, kun je nu door Delfland struinen. Je kunt zien welke uitdaging waar speelt en het geeft in dat opzicht zeker een aanleiding tot een gesprek met inwoners, belanghebbenden en gemeenten over de toekomst van ons werkgebied en als ik het goed begrijp, ik hoorde het de hoogheemraad net ook zeggen, is het stuk met name bedoeld om met gemeenten in gesprek te gaan in de aanloop naar hun omgevingsvisie, maar wat willen wij nu precies als Waterschap, hoe wordt nu duidelijk wat onze wensen zijn, wat ons beleid is en hoe wij naar de toekomst kijken? Dit stuk wordt nu vandaag in deze commissie behandeld en wat de PvdA betreft, leent dit stuk zich eigenlijk voor bespreking in een algemene commissie net als de begroting. Het gaat immers over de onderwerpen die deze commissie te boven gaan en raakt aan alles wat het Waterschap doet. Mijn vraag aan de hoogheemraad en eigenlijk ook aan mijn collega's is of jullie ervoor zouden voelen om dit stuk in het vervolg in een soort van algemene commissie te bespreken, zodat we dat echt in de breedte kunnen doen. Wij hebben als leden van de VV nu zo'n tien dagen de beschikking over deze stukken en dat is best kort. Leon Hombergen sprak hier al over in de VV. De Watervisie is een belangrijk kaderstellend stuk dat wij graag ook met bijvoorbeeld partijgenoten en afdelingen wilden bespreken, maar met deze tijdsdruk was dat lastig te organiseren en het is ook geen gemakkelijke materie. Dat merkten we ook bij bespreking in de fractie, iedereen keek er anders naar. Het stuk leverde heel veel vragen en discussie op en ik ga mijn best doen om al die vragen vanavond te stellen, maar ik voel me door de krappe tijd waarin we dit hebben moeten voorbereiden en misschien ook wel de tijdsdruk van vanavond wel een beetje onthand. Voorzitter, allereerst zou ik graag van het college horen op welke manieren belanghebbenden betrokken zijn bij het opstellen van dit stuk. Is er een participatietraject geweest en is er nog inspraak mogelijk? Wat ons betreft is het wel gewenst dat ook meer mensen hier iets van zouden kunnen vinden. De naam Watervisie zet ons misschien op het verkeerde been. Bij de term 'visie' denkt de PvdA-fractie dat wij de koers uitzetten, een visie is een inspirerend, uitdagend en dynamisch beeld van de toekomst of het is een ambitieus en collectief gedeeld beeld van de toekomst en juist dat gedeelde toekomstbeeld zien wij niet in deze Watervisie terug. Ik ben benieuwd hoe de hoogheemraad daarover denkt, dekt deze titel ook de lading van het stuk? Een ander punt waarover wij vragen hebben, is hoe de Watervisie past binnen het hele stelsel van de Omgevingswet. In de presentatie die net werd gegeven en die ook in iBabs met ons werd gedeeld, kwam het ook aan de orde, maar ik wil er toch nog even naar vragen. Dit is dus een praatstuk, maar we stellen later, en wanneer is dat dan in de tijd, de regels vast. Als ik het goed begrijp, is dat in de waterverordening en op welk moment wordt voor de burger of het bedrijf duidelijk wat er wel en wat niet kan? Is dat dan ook straks in die waterverordening die de Keur gaat vervangen? Verandert er met de invoering van de Omgevingswet straks in de activiteiten waarover wij, al dan niet als onderdeel van een omgevingsvergunning, een vergunningsaanvraag moeten beoordelen of moeten afgeven? Hoe zorgen we ervoor dat het voor de inwoner of bedrijf vooraf ook duidelijk is of wij de ontwikkeling die zij wensen mogelijk achten? Op welke gronden kunnen wij als Waterschap een activiteit weigeren? De hoogheemraad zei net al dat dit lastig is want wij gaan niet over de ruimtelijke ordening en betekent dat dan ook dat wij nooit bouwactiviteiten kunnen tegenhouden in gras of duin als wij dat voor onze belangen noodzakelijk vinden? Op welke gronden kunnen wij als Waterschap een activiteit afdwingen als wij dat nodig hebben voor ons werk? Bijvoorbeeld omdat we meer capaciteit aan oppervlaktewater nodig hebben in de binnenstad. Bij de informatieve VV kreeg ik de indruk dat het uitgangspunt van deze Watervisie is dat we de wensen van gemeenten zoveel mogelijk accommoderen en dat is een mooi uitgangspunt. Samen kijken we hoe we de wensen van mensen waterveilig kunnen waarmaken, maar soms willen we, in ieder geval als PvdA, ook graag duidelijke grenzen stellen en ik noem twee voorbeelden. Wij hechten groot belang aan de huidige kustbescherming en wij verwachten een

hogere zeespiegelstijging dan waarmee in de officiële cijfers wordt gerekend. Dat betekent ook dat wij strengere eisen zouden willen stellen dan misschien nu op basis van de huidige cijfers noodzakelijk is en mijn vraag aan het college is dan: hoe voorkomen we dat er met deze Watervisie toch kleine stukjes van de kustbescherming worden afgesnoept, dat er toch wordt gebouwd in de duinen? Het tweede voorbeeld. Wij hechten groot belang aan de klimaatbestendige stad. We verstedelijken, het kwam ook al eerder in deze vergadering aan de orde, er komen meer mensen en meer woningen in dit gebied. Nieuwe woningen zijn gelukkig met name in stedelijk gebied gepland en daarmee behouden we ons groene gebied, maar dat stelt de bestaande stad wel voor extra uitdagingen en wij zouden graag zien dat bij nieuwbouw of bij transformatie van wijken de klimaatadaptiefheid, misschien heeft iemand een beter woord, van zo'n gebied niet alleen gelijk blijft, maar bijvoorbeeld met 20% toeneemt en mijn vraag aan het college is dan: hoe zouden we zo'n wens in deze Watervisie kunnen neerleggen en als dat niet hier kan, waar zouden we dat dan moeten neerleggen en hoe kunnen we daarover met gemeenten in gesprek? Voorzitter, we weten niet van alles hoe het moet en één punt dat ik niet direct kon terugvinden in de praatplaat en waar ik benieuwd ben waar dat onderwerp dan aan de orde komt, is hoe het staat met verzilting van dit gebied. Misschien heb ik de kaarten net niet goed gelezen, maar ik kon het niet terugvinden. Voorzitter, in de VV gaf de dijkgraaf aan dat de Watervisie een levend document moet worden en de hoogheemraad zei dat net ook, maar wat betekent dat dan precies? Stellen wij hem op zijn minst jaarlijks opnieuw vast, hoe worden wij als VV daarover geïnformeerd en zouden we daarover niet ook afspraken moeten opnemen in het dictum van het besluit dat we hierover nemen? Concreet staat er in de oplegnotitie onder punt 13 dat het college een nieuwe versie zelf zou kunnen afdoen als die noodzakelijk is voor nieuw beleid dat wordt vastgesteld door de VV en daar zouden wij toch nog eens goed over willen nadenken. Het ligt er natuurlijk aan hoe duidelijk is wat er gewijzigd moet worden, welke wijzigingen het zijn en hoe gemakkelijk ze zijn door te vertalen en misschien dat we in de toekomst zo ver komen dat we zeggen 'laat het college dat maar doen', maar wij moeten daarvoor denken we wel eerst vertrouwd worden met dit instrument en ook met het updaten ervan. Ik ben ook benieuwd hoe mijn collega's daarin staan en ik zou ook graag willen horen hoe de hoogheemraad erin staat. Nog verder over de oplegnotitie. Bij punt 7 over duurzaamheid staan hele mooie leidende principes. Daar kun je niet tegen zijn, maar tegelijkertijd zijn ze lastig om concreet te maken en soms zullen ze ook met elkaar botsen en op welke wijze worden de afwegingen gemaakt in nieuwe plannen als het gaat om die botsende belangen en hoe worden die afwegingen ook inzichtelijk gemaakt als ze bij ons ter besluitvorming komen? Bij punt 10 in de oplegnotitie gaat het over de risico- en beheersmaatregelen en daar staat dat als we er niet uitkomen, we in gesprek blijven met de gemeenten, ook bij een verschil van mening. Dat is natuurlijk goed, maar soms moet geëscaleerd worden, ook dat staat in de tekst, maar wat houdt dat precies in? Dienen we dan een zienswijze in, voeren we bestuurlijk overleg, gaan we naar de rechter en wat is dan de rol van de VV hierin, hoe worden wij daarover geïnformeerd op die momenten dat we dus een verschil van mening hebben met een gemeente dat niet met ambtelijk overleg kan worden opgelost? Graag zouden wij zien dat ook in stukken de rol van de VV daarover wordt verduidelijkt. Aanvullend daarop is mijn vraag aan de hoogheemraad hoe we zicht hebben op de besluitvormingsprocessen in de gemeente. We kregen net in de vorige presentatie een mooi kaartje te zien, een mooi overzicht, dat is mooi, maar hoe blijven wij nou ook betrokken bij de gesprekken die met de gemeente worden gevoerd en wanneer het echt komt op cruciale punten over besluitvorming en of we dan ook kunnen afwegen of onze belangen voldoende zijn meegenomen in die omgevingsvisies is van de gemeente? De hoogheemraad zal bijvoorbeeld wel of niet een zienswijze indienen en misschien wel ergens inpreken bij een gemeenteraad, hoe wordt dan de VV daarover geïnformeerd en daarbij betrokken? Voorzitter, de gemeenten hebben niet alleen van ons dingen nodig om hun beleid waar te maken, wij hebben ook van de gemeenten soms dingen nodig om ons werk goed uit te voeren. Bijvoorbeeld als

er meer oppervlaktewater nodig is en daarover zijn we vast op heel veel plekken in gesprek met gemeenten over wat we willen, maar is deze Watervisie niet ook het uitgelezen moment om duidelijk te maken wat wij van de gemeenten nodig hebben? Hebben wij een overzicht van plekken waar wij ingrepen nodig hebben om onze taken goed uit te voeren en wat willen wij dan terugzien in de omgevingsvisies van die gemeenten om dat te kunnen realiseren? Zou de Watervisie hierop kunnen worden aangevuld en zo nee, waarom niet en waar moeten we dat dan regelen? Voorzitter, de Watervisie lijkt bedoeld om in gesprek te gaan met gemeenten over hun omgevingsvisie, maar ook het rijk en de provincie stellen nieuwe plannen vast voor het invoeren van de Omgevingswet en op welke manier biedt deze Watervisie nu handvatten om te kijken in hoeverre wij uit de voeten kunnen met de nationale en provinciale omgevingsvisie? De uitwerking van de energietransitie is nog basaal, die komt in 2020 naar ons toe en daar zitten heel wat afwegingen onder en misschien ook wel conflicterende belangen. Hoe worden wij als VV daarbij betrokken en hopelijk hebben we dan wat meer tijd als fracties om ons daarin te verdiepen voordat het tot besluitvorming komt. Voorzitter, tot slot. Wij hebben, zoals duidelijk is, nog veel vragen en zetten ook vraagtekens bij het proces. Ik wacht de beantwoording natuurlijk af, maar ik wil wel alvast een procesvoorstel in de week leggen. Zou het mogelijk zijn dat we de Watervisie in de volgende VV als concept vaststellen en er daarna de boer mee opgaan richting bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden voordat we hem een aantal VV's later definitief vaststellen? Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel voor uw bijdrage. Ik ga verder naar mevrouw Örgü, VVD.

Mevrouw Örgü: Dank u wel voorzitter. Ook de VVD-fractie heeft dit stuk aandachtig gelezen. Zeer interessant, maar ook waren wij echt onder de indruk van de informatieve VV die we hierover hebben gehad, waarvan in ieder geval degenen die daarbij aanwezig waren dat heel verhelderend vonden. Ik wil graag aandacht voor vijf punten vragen. Het eerste is het proces. Mijn collega Zandstra heeft daar eigenlijk net ook het een en ander over gezegd, maar daar wil ik een paar zaken aan toevoegen. Het gaat om een zorgvuldig en lerend proces ontwerpen. De bedoeling van de Watervisie is dat je op de een of andere manier eigenlijk handen en voeten geeft. In het stuk wordt wel duidelijk aangegeven dat het voldoende en tijdig betrokken moet zijn, er wordt aangegeven dat de verbinding met gezocht moet worden en er wordt ook gezegd dat de hoge eisen aan de kwaliteit van de samenwerkings- en participatieprocessen wordt gezocht, alleen dat is ook tegelijkertijd het risico want hoe ga je dat handen en voeten geven? Hoe zit het in dat proces en hoe worden wij daarin meegenomen, ook als VV? Welke instrumenten hebben wij als Delfland om bijvoorbeeld bepaalde zaken te verplichten? Dus hebben wij een roe om mee te slaan? Ja, het is nu even heel toepasselijk in deze tijd, maar welke mogelijkheden hebben wij? Is er kennis over vervolgstappen, hoe gaan wij hier daarover worden bericht en wie ontwikkelt dit verder, welke rol hebben wij als VV daarin? Dit even qua proces, het is eigenlijk een hele reeks vragen die ook bij mijn tweede punt in ieder geval heel belangrijk zijn, dat zijn de gesprekken met de stakeholders. Een van mijn collega's zei terecht, als ze bij mij hierover komen praten met al die stukken, ik begrijp er geen snars van, dit is zo ingewikkeld, is er niet een overkoepelend document, hoe ga je dit nou bijvoorbeeld aan een ambtenaar uitleggen die bij de provincie of de gemeente zit? Op welke manier ga je dat gesprek aan, wie zijn je partners, hoe ga je het uitleggen en hoe zit het met de onderlinge afstemming en de afspraken? Kortom, hoe en op welke manier ga je dit als instrument ontwikkelen want het is gewoon te ingewikkeld om het bij deze of gene neer te zetten. Heb je een leeswijzer, bestaat er zoiets als een leeswijzer waar je dan wat meer zicht op hebt? Dat was het tweede punt, de stakeholders. Het derde punt is het woord 'integraal'. Als je dit stuk leest dan komt het woord 'integraal' eigenlijk in elke alinea terug. Integraal onderdeel van de leefomgeving, integraal samenhangende systemen, wat bedoel jullie daar eigenlijk precies mee? Op welke manier moet je dus met wie linken gaan zoeken, waar zit er een prioriteit,

zoek je naar innovativiteit of zoek je naar de bestaande netwerken die op het terrein van integraal verbinden bij elkaar horen? Kortom, wat zijn de prioriteiten voor ons en de VVD-fractie wil eigenlijk duidelijkheid hierover hebben, welke richting je uit wilt gaan en kies het woord 'integraal' dan niet eigenlijk elke keer uit als je dat niet kunt uitleggen. Het vierde punt, communicatie. Hier wordt heel duidelijk aangegeven dat je gaat praten met partners die dan gemeente of provincie of allerlei andere stakeholders zijn, maar hoe leg je het gewoon uit aan de gewone man en vrouw op straat? Wat wil je eigenlijk tot stand brengen, wat is eigenlijk het einddoel, op welke manier wil je dit communiceren, hoe worden de interne en de externe belanghebbenden hierbij betrokken? Dat communicatieaspect is eigenlijk niet goed uitgewerkt, vooral omdat je dan zelf zegt, die hoge eisen aan de kwaliteit van de samenwerkings- en participatieprocessen, als je dat echt heel dichtbij de mensen wilt brengen, dan heb je echt een ander soort taal nodig om dit soort hele mooie mapje uit te leggen. Dit is niet uit te leggen, we hebben zelfs tijdens onze informatieve VV echt goed uitleg moeten krijgen, een soort cursus, om dit soort kaarten te kunnen lezen en dat te begrijpen, laat staan iemand die gewoon in Delfland woont en daar weinig van afweet. Op welke manier communiceren we dit qua Watervisie zodat het ook interessant is voor iedereen, niet alleen voor ons hier in de kamer, maar gewoon iedereen in Delfland? Dan het laatste punt voorzitter, financiën. Ik ben eigenlijk heel blij dat financiën in dit stuk heel summier wordt genoemd want het moet namelijk, zeker als je het over visie hebt voor water, niet over financiën gaan omdat het gewoon een inhoudelijk aspect is, maar zo summier hoeft het nu ook weer niet want dit is zo kort door de bocht opgeschreven wat ons betreft dat wij gewoon eigenlijk willen weten wat die cijfertjes zijn, hoeveel is het dan? Zonet is er bij een van de presentaties die we hebben gehad eigenlijk een vraag bijgekomen, hoe denkt u over de verhouding tussen kosten en baten bij de Watervisie? Dat wil ik ook graag vragen en ik wil ook heel graag dat dit onderdeel van de Watervisie wat meer handen en voeten krijgt. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Ik ga naar Water Natuurlijk, de heer Visser.

De heer Visser: Ja voorzitter bedankt. Het is door voorgaande sprekers ook al gezegd, het is een heel belangrijk stuk waarin de visie van Delfland op de leefomgeving uiteengezet wordt, maar wat mij wat verbaast, is dat er wordt voorbijgegaan aan het feit dat wij op Valentijnsdag een cadeautje van onze voorgangers hebben gekregen en dat toen de leidende principes zijn vastgesteld. Anders dan de voorgaande sprekers, zijn wij als Water Natuurlijk juist erg blij dat het stuk er op dit moment ligt. Ik loop ook wel eens in gemeenten rond en men is druk bezig met het opstellen van omgevingsvisie. Ik ken nog uit het verleden de rol van Waterschappen die volgend waren aan ruimtelijke plannen van gemeenten en provincies en dan soms ongevraagd, maar dat was wel heel brutaal, hun vinger opstaken als er een ruimtelijke ontwikkeling was die misschien voor het water niet zo erg goed uitkwam. Ik vind de perspectieven die hierin zijn geschetst en de scenario's juist heel goed materiaal voor onze mensen om vroegtijdig, want op dit moment worden die gemeentelijke omgevingsvisies opgesteld, met waterboodschappen aan tafel te gaan, met een pizzadoos er zelfs bij. Ik stel me zo voor dat iedereen natuurlijk met duurzame elektrische scootertjes of op de fiets met een stapel pizzadozen achterop naar die gemeente toegaat en natuurlijk is er uitleg nodig bij die kaart. Natuurlijk is het niet een gevulde doos die voor iedereen gemakkelijk en hapklaar is, maar de zes leidende principes, ze staan ook nog eens even in het stuk zelf, zijn wel degelijk in de VV vastgesteld en spreken ons in elk geval aan en zijn wat ons betreft de kernopgave waar het om zou moeten gaan in het Omgevingsbeleid. Ik hoop van harte dat wij vanuit Delfland erin slagen om alle gemeenten er vroegtijdig van te doordringen dat het veel beter is om aan de voorkant het waterbelang op een juiste manier mee te nemen dan eerst hun visie op te stellen en daarna nog eens met ons in gesprek te gaan. Ik heb best wel zorgen over hoe de Omgevingswet en hele stelselherziening in het fysieke

domein op de proef gaan stellen. Dat zal tot veel overleg en nieuw uitvinden en nieuw oefenen gaan leiden, maar wij als Water Natuurlijk zijn er wel van overtuigd dat met deze Watervisie, zoals die hier voorligt, onze mensen voldoende instrumenten in handen hebben om die gesprekken aan al die tafels op een goede manier aan te gaan. Wij hebben dan ook geen behoefte om met deze visie, die voortkomt uit principes die door de VV op 14 februari zijn vastgesteld en die wat ons betreft uitdagend en ambitieus aansluiten bij het bestuursakkoord en aangeven waar wij voor waterkwaliteit en klimaat, om er maar een paar te noemen, we hebben het net ook over wateroverlast gehad, waarvoor we aan de voorkant onze positie zouden moeten bepalen en ik denk dat wij er juist goed aan doen om nu deze Watervisie in de VV vast te stellen en vervolgens natuurlijk de vertaling naar regelgeving want vervolgens krijg je de waterverordening, krijg je ook het vraagstuk hoe je ook inderdaad afdwingbaar zaken kunt regelen, maar we zitten het nu, net zoals gemeenten met de omgevingsvisie bezig zijn, aan de voorkant van het proces, waar wil je naartoe? Wat ons betreft, spreken de perspectieven en de scenario's aan en zitten daar best ook prikkelende elementen in. Dus dat betekent dat, als die verstedelijkingsopgave waar mevrouw Van der Burg in een eerder agendapunt naar verwees, op een zodanige manier zijn dat steden verdichten, dan staan er wel degelijk allerlei rode en oranje signalen in die kaarten. Dus dat maakt ook dat ook daarover aan gemeenten tijdig inzichtelijk wordt gemaakt welke keuzen bijdragen aan het vergroten van het waterprobleem of helpen de wateropgave voor de toekomst te verzachten of mee op te lossen. Dus wat ons betreft is dit een stuk dat zeker rijp is voor bespreking in de VV en ik hoop van harte dat wij al verder werkend en lerend hoe die Omgevingswet ons ook voor nieuwe kansen en vast ook nieuwe problemen stelt, hoe wij met gemeenten echt het water aan de voorkant op de kaart gaan zetten, zodat water niet alleen op onze kaarten in onze pizzadoos zit, maar ook straks in alle pizzadozen van de gemeenten terechtkomt.

De voorzitter: Oké, dat was hem mijnheer Vissers? Dank u wel. ChristenUnie-SGP, wie mag ik het woord geven? De heer Anker, gaat uw gang.

De heer Anker: Voorzitter, dank u wel. Ook vanuit de ChristenUnie-SGP dank u wel voor de Watervisie Delfland. Het is een omvangrijk stuk, de Watervisie Delfland vormt het visiedeel voor het in 2020 op te stellen waterbeheersprogramma 2022 tot en met 2027. De tijdhorizon van de Watervisie ligt op 2050 en de ChristenUnie-SGP-fractie begrijpt niet goed waar dat jaartal vandaan gekomen is. Wij zeggen, zorg ervoor dat de visie goed wordt vertaald naar het waterbeheersprogramma 2022-2027 en dat alle waterbelangen specifiek gemaakt worden. In de kernboodschap van de Watervisie worden geen restrictieve uitspraken gedaan over de richting waarin gemeenten zich moeten ontwikkelen en de Watervisie is dan meer een gespreksinstrument. Wat ons betreft mag de Watervisie mee richting geven aan de gemeenten, waarin zij zich moeten ontwikkelen. Als er bepaalde knelpunten worden geconstateerd, probeer daar als Delfland dan sturend in te zijn. Ja, verder een hele reeks themakaarten. Eigenlijk is iedere themakaart een discussiestuk op zich, zoals landbouw, energie, biodiversiteit geven omvangrijke maatschappelijke besprekingspunten. Belangrijk vooral is de veiligheid. Zorg dat eventuele aanpassingen aan dijken en waterkeringen tijdig worden besproken met de betreffende gemeente en tevens aangepakt worden. Maak voor thema's als landbouw, energie, biodiversiteit, bodemdaling en extreme neerslag specifieke plannen in het waterbeheersprogramma. Verder vraagt de ChristenUnie-SGP ook om een waterstructuurplan en sturing in de wateropgave. Verder vragen wij de Watervisie Delfland vrij te geven voor inspraak en daarna deze definitief vast te stellen.

De voorzitter: Dat was uw bijdrage?

De heer Anker: Ja, dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van der Ree van 50PLUS. Ze worden steeds korter die bijdragen.

De heer Van der Ree: Dank u wel voorzitter. Ja, wat ons aangaat, zouden we de besluitvorming ook over de samenvattende Watervisiekaart en de bijlagen willen doen. Het gaat nu alleen maar over de Watervisie als gespreksinstrument, maar er hangt zoveel aan vast en het lijkt me ook dat dit een onderdeel is van deze Watervisie en dat dit in feite ook als in gespreksinstrument moet worden meegenomen. Mijn buurman zei het al, in die bijlagen zitten zoveel zaken waarover inspraak nodig en gewenst is en die horen dan ook eigenlijk in het besluit te worden opgenomen. Verder zijn er zoveel vragen gesteld over de inhoud, daar kunnen wij ons grotendeels ook in vinden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Van Hagen.

Mevrouw Van Hagen: Ja, het belangrijkste wat mij opviel was dat je, zeker bij het onderdeel kernboodschap, dingen ziet die gaan over zeespiegelstijging, zoetwatervoorziening, extreme neerslag, waterkwaliteit, hitte en bodemdaling. Er zitten momenteel mensen in Spanje bijeen om het hierover te hebben, onze kernboodschappen. Wij hebben in de Watervisie nu allemaal woorden als adviseren, signaleren. Eigenlijk zou dat op dit moment niet zo moeten zijn. Ik denk dat de urgentie is aangetoond dat een van de kernboodschappen in de Watervisie moet zijn dat wij van landelijke overheid tot provincie, gemeente, maar ook ontwikkelaars gaan vragen om meer te doen dan de bare minimum en meer te doen dan wat er nu eigenlijk in staat en misschien omgekeerd dan wat nu met de stikstof gebeurt, dat stikstofrechten worden afgeroomd, dat we gaan vragen of op deze gebieden actief kan worden bijgeroomd, dat er gewoon, mevrouw Zandstra noemde het al, een schep van 20% bij op gaat en ik denk ook dat wij dat vanuit de gemeenten ook kunnen vragen want iedereen doet...Rotterdam heeft bijvoorbeeld pas een hele mooie klimaataanpak neergelegd. Ik denk dat wij moeten zorgen dat we ook op water, dat we hen daaraan houden. Het andere stuk gaat over risico en beheersmaatregelen. Ik denk dat in dit stuk iets mee naar voren mag komen wat we in de vorige presentatie hebben gezien, namelijk dat wij echt van mening zijn dat we proactief aan tafel komen en hier staat het nog meer als een gespreksonderwerp, terwijl ik denk dat, als je een stukje verwerkt van wat we in de vorige presentatie hebben gezien, dat dit ook richting andere partijen veel meer aangeeft dat wij eigenlijk altijd aan de voorkant willen worden betrokken. Dan staat er in het slot een stuk van de Verenigde Vergadering van Delfland, dat staat onder opsommingspunt nummer 4. In onze afweging is het maatschappelijk belang leidend, wentelen we geen kosten af op toekomstige generaties en baseren we de verdeling van de lasten volgens de principes veroorzakersbeginsel, profijtbeginsel en solidariteitsbeginsel. Kunnen wij hieruit concluderen dat dit gaat betekenen dat het hoogheemraadschap actief van de gemeenten, de landelijke overheid, de provincie en ontwikkelaars gaat vragen om bij te dragen aan deze oplossingen en dat wij dat ook afdwingbaar gaan maken. Ik heb in de vorige presentatie gehoord dat er wat navel in het water van een ander zit, maar dat wij als hoogheemraadschap het oplossen omdat het zich anders verspreidt. Dat is dus niet in lijn met wat hier staat. Dan wil ik ook een klein stukje ingaan op de opgavekaarten en dan vooral de metropool aan zee. Wat hier eigenlijk staat, de hele opgavekaart staat in principe zwaar in het rood, er komen allemaal dingen aan: als wij hier gaan bouwen, kunnen de duinen niet verder worden verhoogd, het leidt tot zeespiegelstijging, minder ruimte voor waterwinning en hitte in de duinen neemt toe bij meer verhard oppervlak. Ja, dan zijn er eigenlijk vier opties en daar kan jij niet verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke onderbouwing, maar we zijn wel verantwoordelijk voor

de schade die uiteindelijk wordt geleden en de zee die stijgt wel en ja, dan moet je eigenlijk gewoon zeggen 'dan gaat het belang eerst' want dan zijn er in principe vier opties, je gaat niet bouwen of je bouwt, maar je houdt rekening met die zeespiegelstijging en dan vraag je dus een bepaalde vorm van bebouwing daar of je zegt 'we kunnen bebouwen, maar tot een bepaalde afstand' of we zeggen 'ja, als wij dan toch de gemeente Den Haag denk ik hier of Scheveningen gaan toestaan om te bouwen, dan geven wij deze kernboodschap op, maar dat is ook een beetje denk ik de omgekeerde wereld. Zo zie ik dus eigenlijk nog veel meer van die opgavekaarten waarvan eigenlijk vanuit de rol van advisering, ik denk dat de andere kant zou moeten zijn hoe wij voorkomen dat wij in de gele en rode vlakken belanden en we eigenlijk met de gemeenten en de andere partijen de opgave krijgen om van het rood en het geel in het groen te komen en deze voorstellen alvast op te nemen in de Watervisie, zodat gemeenten ook weten waar ze rekening mee kunnen houden want een van de dingen waarom ik ook zei 'ga praten met dat Waterschap', is dat heel veel kennis al besloten ligt in de hoofden van veel mensen, maar nog niet echt naar buiten is getreden en als gemeenten en provincies, ontwikkelaars, een idee hebben van hoe wij zien dat er misschien ondanks hun plannen toch aan het waterbelang kan worden voldaan, dan kunnen zij ook in het eerste vooroverleg al richting ons een stukje meer kennis inbrengen en een stukje meer het overleg aangaan: jullie vragen dit, dit kunnen wij wel, dit kunnen wij niet, zijn hier varianten op mogelijk? Dit is een beetje inderdaad en op de themakaart van de landbouw, ik zag inderdaad dat dit letterlijk het beleid is van mevrouw Schouten. Dat is op zich wel goed, maar het stukje hierin en dat ontbreekt ook nog in het landelijk beleid, wat gaan wij uiteindelijk doen als Waterschap, maar ook als andere bevoegde overheden om die boeren daarin te helpen? Dat was het.

De voorzitter: (Buiten de microfoon?)

De heer Maaswinkel: Dank u voorzitter. Om te beginnen, complimenten voor het hele stuk en alle kaarten. Ik ga niet herhalen wat we allemaal hebben gehoord. Het belangrijkste puntje vind ik eigenlijk toch wel dat...Er zijn mooie kaartjes bij met perspectieven, groen en wit. Eigenlijk denk ik de weg die wij met zijn allen willen gaan, wij willen niet in het rood komen. De vraag is dan ook deze, moeten wij dan niet als Waterschap duidelijk maken, ook aan de gemeente, waar we voor staan, wat eigenlijk onze eerste optie is, waar we naartoe willen vanuit de VV en daaraan gekoppeld nog iets meer over het klimatologische dat we ermee bereiken en daarnaast heel globaal de financiën zoals vanuit de VVD ook al is gezegd. Daar willen we toch eens wat meer armslag om hebben. We weten waar we het over hebben en dan kun je denk ik ook wat meer gestructureerd praten met de gemeente waarom wij een bepaalde weg willen gaan. Dat is het voorzitter.

De voorzitter: (Buiten de microfoon?)

Mevrouw van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel voorzitter. Het is niet omwille van de tijd, maar het is meer omwille van dat er al zoveel gezegd, maar ik wil mij in ieder geval heel duidelijk aansluiten bij al hetgeen de heer Vissers gezegd heeft want ik ben ook bijzonder positief over dit resultaat en wat mij betreft is het ook volkomen VV-waardig. Ik wil wel degelijk de VV als voorstel zien en wij zullen daar mee instemmen. Ik wil nog wel een korte opmerking maken over wat ik hier hoorde 'er wordt doorgaans meer gebouwd in de steden en er wordt ingebreed en het gaat niet ten koste van het landelijk gebied'. Nou ik zit tegen een natuurgebied aan, wat dan een natuurgebied heet, maar ik zie dat daar aan de randen driftig wordt gebouwd en dat verbaast me niet want toen minister Ollongren aantrad deze periode, was het eerste wat zij zei, mind you een D66 minister, dat de woningbouw zoveel prioriteit heeft dat er aan de randen van natuurgebieden mag worden gebouwd. Dus het lijkt wel alsof dat allemaal niet zo is en dat het allemaal in stedelijk gebied gebeurt. Nee, het gebeurt

overall, maar waarschijnlijk relatief meer in stedelijk gebied. We moeten dus wel degelijk heel erg op onze hoede zijn, op ons quivive. Ik heb het al eerder gezegd bij het vorige voorstel, bij strategieën wateroverlast, er moeten prioriteiten worden gesteld, het kan niet allemaal, het is echt een gevecht om de ruimte en ik hoop dat deze Watervisie die hier op tafel ligt met overtuigingskracht en met grote stelligheid kan worden ingebracht in de gesprekken met de andere overheden en dat dit belang erg duidelijk naar voren komt. Dat is wat ik ervan wil zeggen, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Heijningen van de bedrijven.

De heer Van Heijningen: Wij zijn verheugd over de opzet van het systeem zoals dat nu is gemaakt met deelkaarten omdat dit naar de andere overheden toe duidelijkheid schept en met iedere kaart een doelgebied van ons werkveld wordt gedekt. Daar niet tegen, zijn er zeker vragen gesteld die houtsnijden en die gewoon nog in dit plan moeten worden opgenomen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik bij de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Onderdelinden: Dank u wel voorzitter. Ja ook wij sluiten ons grotendeels aan bij wat de heer Vissers allemaal heeft gezegd. Wij zijn eigenlijk heel erg positief over deze Watervisie. We vroegen ons...Eerdere zorgen zijn al geuit dat de opmerking van de portefeuillehouder over hoe de fluiditeit van deze visie...Ook wij zijn wel benieuwd hoe dat wordt teruggekoppeld aan de VV en dan het liefst niet in een pizzadoos vol met papier als het kan. Ik hoorde een aantal verschillende dingen en ik denk eigenlijk dat de vraag die we ons misschien moeten stellen is hoe bindend deze visie is want in onze veronderstelling was dit vooral een soort adviserend instrument, beeldvormend instrument, voor andere overheden en niet zozeer een in beton gegoten ding dat wij naar de gemeenten brengen en zeggen 'hier doe je het maar mee'. Ik zeg niet dat het een beter is dan het andere, maar ik denk dat het wel handig is als voor ons allemaal duidelijk is wat het dan precies is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Onderdelinden. Ik kijk even naar het college. Wie gaat het beantwoorden? De heer Belt namens het college.

De heer Belt: Dank u. Dan sluit ik direct maar even aan bij de woorden van mevrouw Onderdelinden op het laatst, wat is dit nu voor instrument? Die vraag haal ik er toch wel heel veel uit en eigenlijk waren de woorden van de heer Vissers heel treffend. Laat ik het zo zeggen, eigenlijk doen wij als Delfland best iets bijzonders met deze Watervisie en dat is niet om nou iemand op zijn schouders te kloppen, maar wat wij hier hebben gedaan is, en dat heb ik ook al eerder gezegd bij de informatieve VV, als gemeentelid kun je dit alleen maar toejuichen want dit geeft eigenlijk in één doos aan waar Delfland voor staat en waar Delfland voor staat zou ook niet nieuw voor u moeten zijn. Dit is, wat ik net ook al zei, het vastgestelde beleid, dit is de basis van wat wij hier de afgelopen jaren hebben afgesproken met elkaar en aangevuld met allerlei data en ontwikkelingen die wij zien gebeuren. Dit is geen nieuw beleid, er staat niet in een keer een nieuwe norm in voor keringen, er staat niet in een keer in hoe wij anders met berging omgaan. Dat hebt u allemaal al vastgesteld en dat blijft in ontwikkeling. Waar landt dat dan? Dat landt ook in dit document, dat is wat ik bedoel met dat het fluïde is. Als u straks, bijvoorbeeld het komende jaar, het voorstel uit de tweede presentatie ziet, dus bijvoorbeeld hoe wij omgaan met bepaalde berging van water, als dat beleid verandert, verandert dat ook in de Watervisie en dat verandert ook in de waterverordening die wij hebben. Dus dit is echt vooral een instrument waar wij mee op pad gaan in de voorfase van plannen en in die voorfase van

plannen zijn de belangrijkste de komende jaren die omgevingsvisies. Daarmee proberen we vooral minnelijk het gesprek aan te gaan.

De heer Middendorp: Voorzitter, bij interruptie.

De voorzitter: De heer Middendorp.

De heer Middendorp: Dank u wel. Ik hoor de heer Belt een duidelijk punt maken dat dit beleid is, maar ik heb de collega's verschillende malen horen zeggen dat het een vrijblijvende indruk maakt. Hoe ziet u dat?

De heer Belt: Het instrument waar wij straks mee toetsen, is de omgevingsverordening. Dat is nu de Keur en dat heeft mevrouw Lander net in de presentatie ook toegelicht, dat wordt straks de Waterschapsverordening. Dat is waar vergunningaanvragen straks hard aan worden getoetst. Dat doen we niet met deze Watervisie, wij gaan hier niet iets mee toetsen, wij gaan juist het gesprek aan en dat gesprek wordt verwelkomd. Wat wij nu meemaken, als wij het aankondigen bij colleges, wat ook in de voorfase is geweest met gemeenteambtenaren, dan wordt dit product gewaardeerd hoe wij dit nu samengebracht hebben en de kennis die er is. Ik zal ingaan op een aantal belangrijke punten die u naar voren hebt gebracht. Ik denk dat ik even begin met het punt over de participatie. De ontwikkeling van dit product, dit is een product waar Delfland zijn kleur bekend dus dit is echt waar wij voor staan. Dit is ook hoe wij het waterbelang inbrengen in de omgevingsvisies en in de omgevingsvisies wordt de afweging gemaakt hoe wij voor een bepaalde gemeente richting een bepaalde toekomst gaan. Dus een gemeente heeft ook de taak om die omgevingsvisie zo goed mogelijk participatief te laten verlopen. In dat proces moeten alle belangen worden afgewogen. Als wij deze Watervisie nu al in de participatie gooien, laat ik het maar even heel oneervol zeggen, dan betekent dit in theorie dat wij ook een soort afgezwakt waterbelang kunnen inbrengen, terwijl wij juist dat waterbelang zo stevig mogelijk willen inbrengen in die omgevingsvisies. Betekent dat dan dat wij helemaal niet met iemand hierover hebben gepraat? Absoluut niet, dit is juist met de professionals en met allerlei organisaties voorbesproken 'hé hoe reageren jullie daarop, hoe werkt dit nou ook, hoe kan dit nou gaan werken? Het is dus niet zo dat wij hiermee nu naar buiten gaan en zeggen: hé, wij gaan ons vastgestelde beleid nog eens een keer ter inspraak brengen. Eén vraag tussendoor.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, dank. Ik hoor de hoogheemraad zeggen 'met dit stuk bekenen wij kleur'. Nu heb ik alleen één probleem. Ik zat in de fractie en wij hebben dat allemaal er niet uitgehaald hoe je nu met dit stuk kleur bekennt. Is dat dan het feit dat er soms een perspectiefvakje rood kleurt dat we daarmee onwenselijk vinden of moet ik dat ergens in de tekst zien of op de hoofdkaart? Wat wordt precies bedoeld met 'Delfland bekennt hiermee kleur'? Want ik haal het er niet uit.

De heer Belt: Om hem scherp te maken. Dat doen we vooral door die kernboodschappen, dus die zes thema's met die boodschappen die eronder staan en natuurlijk doen we dat ook door zichtbaar te maken welk effect een bepaalde ontwikkeling heeft op het waterbelang. Dus dan kom ik weer op die icoontjes terug waarop staat: we hebben een polder, die wordt volgebouwd en dat heeft bepaalde effecten. Dat is misschien iets anders dan wat u bedoelt met kleur bekenen of wat ik daarmee bedoel, maar daarmee laten we zien wat het effect in ieder geval is.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter, misschien heb ik de stukken niet goed bekeken, maar die kernboodschappen staan toch alleen in de oplegnotitie, maar niet in de stukken zelf? Dus wij stellen die kernboodschappen toch helemaal niet vast? Die staan hier naar mijn gevoel alleen ter informatie in en zijn eerder blijkbaar vastgesteld door de vorige VV, maar die zie ik niet terug in de stukken.

De heer Belt: Die kernboodschappen zijn nog niet eerder vastgesteld. Wat eerder is vastgesteld, zijn de punten die, even kijken ze staan in het besluit, dat zijn de leidende principes, dat zijn er vier, die staan op pagina 7. Dat is op 14 februari vastgesteld. De kernboodschappen staan nu op de kaart, dus de belangrijkste kaart die erin zit, de hoofdkaart. Daar staan de zes thema's in met de kernboodschappen.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra en daarna de heer Hofman.

Mevrouw Zandstra: Ja voorzitter, begrijp ik het goed dat u zegt: dit is de Watervisie als hoofdgesprekspunt en wij bekenen kleur door deze vetgedrukte teksten en dat zijn eigenlijk de belangrijkste punten waarmee wij laten zien waar we voor staan?

De heer Belt: Exact en in de toelichting staat of in...Even kijken in welke paragraaf dat staat. Voor het vaststellen van kaders, in dit geval de Watervisie Delfland, is de Verenigde Vergadering bevoegd. Als wij in de toekomst met name die kernboodschappen zouden willen veranderen of we een thema willen toevoegen, dat is juist het moment waarop we terugkomen bij de VV omdat dat de cruciale momenten zijn waarop we met meer naar buiten willen treden.

De voorzitter: Mijnheer Hofman, u had ook een interruptie.

De heer Hofman: Ja ik wil het belang van deze Watervisiekaart ondersteunen omdat hierin de samenhang van het watersysteem tot uitdrukking wordt gebracht. Dus vooral de grensoverschrijdende zaken van gemeenten, die gemeente bekijkt gewoon intern het eigen gebied en hier laten wij zien wat de consequenties zijn, onderling van gemeenten, wat ze kunnen veroorzaken bij de burens en dat vind ik cruciaal om dat ook goed tot uitdrukking te brengen dat dit de kracht van de kaart is. Daarnaast pleit ik ook voor het organiseren van een informatieve bijeenkomst bij bijvoorbeeld Provinciale Staten want het is heel cruciaal dat de Staten gewoon beseft hebben van wat zij in het ruimtelijke beleid ook aan consequenties realiseren bij bepaalde richtingen en dat kan ook in samenhang met de gemeenten. Ik wil een pleidooi doen om dat tijdig in dat voortraject te organiseren.

De voorzitter: Ik geef de heer Belt weer het woord, dit waren twee interrupties.

De heer Belt: Om maar direct op dat laatste te reageren, dat vind ik een hele goede. Wat we hier sowieso mee gaan doen, is het roadtour om dit echt onder de aandacht te brengen. Ik ga even in op een aantal specifieke vragen. Een vraag van mevrouw Zandstra ook, waarom wordt dit niet in een algemene commissie behandeld? Ja, dat had gekund. Zo zijn er denk ik heel veel onderwerpen. Aan de andere kant zit u hier denk ik ook als VV-lid en als vertegenwoordiger van uw fractie kunnen mensen aanschuiven, maar ik denk dat het een gesprek is om een keer in het kader van de vernieuwing te bespreken. Dan de tijdsdruk die u noemde. Ja, ik kan alleen maar zeggen dat het niet

de bedoeling is om hier een tijdsdruk op te leggen. Het is zo dat hier natuurlijk geen druk op zit, maar het is vooral heel prettig om hiermee de boer op te gaan. U zag net het kaartje over die Omgevingsvisies die in ontwikkeling zijn, wij zitten nu echt aan de voorkant van dat hele proces, dus het is gewoon fijn om nu een product te hebben op korte termijn, waar onze medewerkers laten we maar zeggen officieel mee op pad kunnen gaan en dat we dit ook echt met trots kunnen gaan uitdragen op korte termijn. Ik heb iets over de participatie gezegd. Ja, dekt de titel Watervisie de lading?

'...' (Buiten de microfoon.

De heer Belt: Een subtitel, wat is de subtitel? Laat ik het zo zeggen, het is misschien niet een hele nieuwe visie, er komen niet allemaal hele nieuwe visionaire gedachten naar boven, maar we hebben deze naam gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten op de Omgevingsvisie en het zijn, zoals de subtitel inderdaad zegt, perspectieven op water in de leefomgeving.

De voorzitter: Ik moet er als onafhankelijk voorzitter ook bij zeggen dat in het jargon wordt gesproken over de NOVI, POVI en GOVI en in datzelfde jargon hebben de Waterschappen gezegd, nou dan maken wij de Watervisie, dat klinkt toch fijner. Mijnheer Belt gaat u door.

De heer Belt: Ja. De Waterverordening, dus het instrument waar wij echt vergunningen op toetsen, wordt in 2020 aan de VV voorgelegd, dus daar komt in het eerste kwartaal ook een beeldvormend gesprek over. Dan een aantal vragen over wanneer we iets kunnen weigeren of afdwingen. Dat zit echt in dat instrument. De Watervisie is echt meer een soort minnelijk document, laat ik het zo maar zeggen. Hoe vaak gaan we de Watervisie updaten? Wat ik net even citeerde, als sprake is van dat we een nieuw thema toevoegen, komt het naar voren en misschien is het helemaal niet raar dat we hem minimaal jaarlijks laten terugkomen. Dat gaat sowieso gebeuren als het waterbeheerprogramma in 2020 komt, dan komt hij sowieso alweer langs.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, fijn als we dat ieder jaar kunnen bespreken. Zou daarover ook een passage in het dictum kunnen worden opgenomen?

De heer Belt: Ja, ik zou hem toch het liefst willen koppelen aan als de noodzaak er is en aan het moment dat ik net noemde voor het waterbeheerplan. Ook ter efficiëntie van ons allen.

De voorzitter: Mevrouw Van Hagen, u had ook een opmerking.

Mevrouw Van Hagen: Ja, ik denk dat het zeker want u zegt 'we gaan toetsen op het moment dat de verordening komt', maar in de omgevingsvisies en dat soort plannen staat ook een stuk beleid en dan wordt er gekeken naar het beleid breder dan het beleid van de gemeenten en als zij dan iets mogelijk willen maken, kijken ze ook wat de Watervisie ervan vindt. Als we dan niet al op dit moment zeggen 'wij eisen een stuk meer ambitie en wat er op de Watervisiekaart staat is geen vrijblijvendheid, maar echt iets waarvan wij nu willen dat u dit in uw omgevingsplan en uw omgevingsvisie gaat meenemen', dan wordt er gezegd 'o, het is wel ongeveer in lijn met wat het Waterschap wil' en dan worden de eigen plannen doorgedrukt. Wat vooral echt belangrijk is, is echt dat extra stapje erop, wij willen meer mogelijk maken en die Watervisiedingen willen wij echt opgenomen zien voor zover mogelijk in de omgevingsvisie, in de omgevingsplannen want anders zit je misschien vooraan de tafel,

maar wordt gezegd 'dit blijft alsnog iemand die achteraf pas zijn vinger opsteekt' en ik denk dat dit juist het moment is om het te doen want nu is het beleid in ontwikkeling en inderdaad je gaat zien vanaf 2021 moeten de eerste plannen er zijn, dan krijgen we allemaal mooie dingen als blauwe dozen, bruggen en zegt u maar, maar dan gaat het gemaakt worden en nu zijn de gemeenten bezig met zoeken, met die proefplannetjes, hoe gaan we dit doen? Als je vanuit de Watervisie iets meer nadruk legt, wordt er ook gewoon wat meer naar gekeken.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Belt, wilt u verdergaan.

De heer Belt: Ja, ik kan dat alleen maar beamen. Kijk, maar wat dit product is, wij hebben vanuit dit Waterschap eisen en wensen en met de Watervisie proberen we dat allebei naar voren te brengen. Dus die wensen proberen we ook zo hard mogelijk en zo stevig mogelijk naar voren te brengen, maar uiteindelijk gaat het er natuurlijk om dat wij alleen maar kunnen toetsen wat er in die waterverordening staat. Daar staat in waar we keihard op kunnen toetsen. Kijk, wij kunnen natuurlijk allerlei dingen zeggen en hiermee geven wij aan hoe onwenselijk het is om de kust vol te bouwen of om een polder vol te bouwen, maar uiteindelijk kunnen wij alleen maar toetsen op wanneer onze primaire taken in het geding komen. Dit product is echt, en daarom hebben we hem zo beeldend gemaakt, om het juist op een mooie manier voor het voetlicht te brengen en om die gemeenten echt te bewegen om dat stapje meer te zetten. Volgens mij bedoelen we daar dan uiteindelijk hetzelfde mee.

De voorzitter: Ik stel voor dat heer Belt zijn eerste termijn afmaakt.

De heer Belt: Dan nog een idee van mevrouw Zandstra om het als concept vast te stellen en daar inspraak op te laten plaatsvinden. Dat raad ik toch af. Laten we hem nu vaststellen, zodat de organisatie ermee op pad kan en het deel van de participatie heb ik toegelicht, dat vindt juist op die omgevingsvisies plaats en die rol ligt echt bij de gemeente. Dan ga ik door naar mevrouw Örgü. U had ook een vraag over de inspraak. Hoe verhoudt dat nou tot die omgevingsvisies? Als de gemeenten straks een omgevingsvisie hebben gemaakt, dan zie ik het voor me dat wij die omgevingsvisies ook toegestuurd krijgen in de conceptfase en dat wij daar ook als Waterschap op reageren. Dus dat is ook een moment waarop wij als college kunnen reageren op een omgevingsvisie en daar zullen we deze Watervisie als basis voor gebruiken. Dan een leeswijzer. Die zit inderdaad niet in iBabs, maar die zit intussen wel in die doos. Ja het woord 'integraal', ik deel met u dat die wellicht wat te vaak wordt genoemd. Ik kan zeggen dat wij een toezegging doen om die term wat minder gemakkelijk te gaan gebruiken, laat ik het zo zeggen. De communicatie. Het is vooral een product dat we ook naar de professionals gebruiken, dus er zit altijd een medewerker bij die de handleiding doet. Dus in die scene zal de communicatie ook goed plaatsvinden. Het is een instrument voor met name de professionals en de burger moet vooral ook weer bij die omgevingsvisies juist worden betrokken op zoveel mogelijk klare taal ook. Financiën. Ja, de financiën van de Watervisie is in feite ons hele doen en laten al. Dus dat is al gedekt met de begroting die in feite drie weken geleden is vastgesteld. Dit is niet in een keer een heel nieuw beleid of een hele nieuwe plus daarop. Ja, dan ga ik naar de ChristenUnie-SGP. Een toelichting op de tijdhorizon 2050. Om heel eerlijk te zijn, daar had ook 2040 kunnen staan. We hebben een vergezicht gekozen, 2050 komt veel voor bij duurzaamheidstops en dergelijke. Het gaat om het vergezicht. Ik kan hem niet keihard onderbouwen waarom dit 2050 is en 2045 en mijn buurvrouw ook niet. U geeft ook aan dat er heel veel bespreekpunten op de kaarten zijn. Daar komen heel veel bespreekpunten uit en dat is nou precies het doel, wij agenderen hiermee, wij leggen die kaarten voor en daar moet het gesprek met de gemeenten uit voortkomen. U had ook een vraag over of wij een waterstructuurplan gaan opstellen. Nee, daar verzoek ik u van om in de

tweede ronde misschien iets meer duiding daarop te geven. U had ook een vraag over de inspraak en die heb ik net beantwoord. Dan ga ik naar 50PLUS. U had de suggestie om de besluittekst aan te passen, om een besluit over alle kaarten te nemen. Ik zou niet adviseren om dat zo op te nemen.

De heer Van der Ree: Om het besluit wat steviger te maken, om vooral ook die samenvattende Watervisiekaart, dat is het belangrijkste onderdeel omdat alles daarop staat, om die wel in het besluit op te nemen. Als het opgenomen wordt in het besluit, dan heb je gewoon ook die kaart gekoppeld aan het voorstel, aan de visie. Ik vind het zonde als dit niet gebeurt.

De heer Belt: Als ik het goed heb, ik kijk heel even naar de besluittekst. Daarin staat de Watervisie vast te stellen. Ja, de kaart is een integraal onderdeel. Ik neem hem nog even mee, ik ga nog heel even kijken of het nodig is dat aan te passen. Dan ga ik door naar de AWP, hoe kunnen we partijen vragen om meer te doen? Ja, dat zit echt in ik noem het maar even de roadshow of hoe wij hiermee naar buiten treden. We nemen hem nu eigenlijk al stiekem mee naar de drie-vier collegemeetings die wij hebben gehad. Dus wij proberen hem wel zoveel mogelijk te promoten en daar heeft eigenlijk iedereen een rol in. Hoe zitten we proactief aan tafel? Nou dat sluit daar ook op aan. We hebben heel veel contacten, zoals u zag ook met de watertoetsers, met accounthouders die we meenemen. U gaf ook aan, een aantal opmerkingen op kaarten zoals de metropool aan zee. Daar ben ik net al even op ingegaan, dat is echt ook weer dat wij toetsen met die waterverordening en dat we het hier zoveel mogelijk meegeven. Dan ga ik naar het CDA. U ondersteunt het verhaal over de financiën, daar ben ik net ook even op ingegaan. Dan heb ik, los van een aantal redelijk vriendelijke opmerkingen, geen vragen meer staan. Mocht ik die zijn vergeten, dan komen die denk ik nog wel langs.

De voorzitter: Ik pols even wie er behoefte heeft aan een tweede termijn. Oké, dan zou ik u willen vragen om u echt te beperken tot de dingen die nog niet aan de orde zijn geweest en dan geef ik het woord aan de heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel voorzitter. Wat nu voorligt, noem ik het watermerk van Delfland en dat is eigenlijk de basis voor al het ruimtelijke beleid. Ik denk dat we dat heel sterk moeten onderlijnen en onderstrepen. Dat is ook mijn idee van een Structuurvisie, omdat dit een ruimtelijke impact heeft, dat wij ook de ruimtelijke consequenties van het Waterbeleid ook in zo'n instrument kunnen vastleggen want iedereen legt een hypotheek op het grondgebied, wij ook, vanuit water. Dat kun je met een verordening doen, maar ook met een Structuurvisie want dat is een soort herkenningsmoment van gemeenten, 'o, dat kennen we want dat is een ruimtelijk instrument'. Dat is mijn voorstel, om eens uit te zetten of dat een werkbare constructie is. Ik vind het ook van belang om de media, ik denk dan aan tv Rijnmond en eventueel West en de Wos. Net als met de Cruquiuskaart, die heeft een geweldige belangstelling gehad en dit is ook een kaart, dit is de moderne kaart van nu. Vent dat uit, wees daar trots op, draag het uit en dan gaat het ook landen. Dus ik zie deze visie als een opmaat naar structurering van ons Waterbeleid. Het is heel belangrijk, als we dat niet doen dan laten we ons wegduwen. Ik vind het juist sterk, wat ook de heer Vissers aangaf, dit is nu juist de durf en je mag best naar buiten komen. Ik denk dat we ook landelijk een primaat hebben, dat we dat als Delfland op deze manier doen en daarvoor wil ik ook de organisatie complimenteren.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vissers.

De heer Vissers: Ja voorzitter kort. Ik heb diverse collega's horen zeggen dat we aan de voorkant willen worden betrokken. Ik heb in de eerste termijn al gezegd dat de beste manier om aan de

voorkant betrokken te worden is om nu voortvarend aan de slag te gaan met deze Watervisie omdat gemeenten nu bezig zijn met het opstellen van hun plannen. We hebben het er vaak over gehad hoe het belang van water meer sturend kan zijn in de ruimtelijke ordening, ik denk dat we hier een voorbeeld hebben liggen van hoe dat kan, door goed beargumenteerd de kwesties en dilemma's op tafel te leggen en ons belang in te brengen. Ik denk dat 50PLUS gelijk heeft dat het verstandig is om het dictum aan te passen en dat dus ook duidelijk is, waar nu staat 'de Watervisie vast te stellen' dat dit is de kaart 'Watervisie, perspectieven op water in de leefomgeving' want daar staan de kernboodschappen uitgewerkt waarnaar ook in het voorstel wordt verwezen. Ik denk dat het verstandig is om het advies van de heer Van der Ree op dat punt over te nemen. Dank u.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Dank u voorzitter. Ook dank voor het beantwoorden van de vragen. Wij als VVD vinden dat dit eigenlijk, zoals ook in de stukken staat, een lerend proces is. Dus hoe eerder je ermee start, hoe meer je er eigenlijk ook uithaalt. Dus we kunnen daar elke keer weer nieuwe punten van leren en ook in de komende tijd kijken hoe het werkt. Even heel praktisch. Dus wij zijn er een groot voorstander van dat je daar ook zo snel mogelijk mee aan de gang gaat. Nog twee punten die we graag willen meegeven. Beide liggen in de communicatie want er is net gezegd 'als de omgevingsvisies van de gemeenten er komen, kunnen wij erop reageren'. Zijn er ook goede afspraken gemaakt over op welke wijze je dat spel, die dialoog, met elkaar hebt afgesproken, zit dat ook in dit proces, hoe dit op gang is gezet met de stakeholders? Het punt van de communicatie, dat is het tweede punt dat ik graag wil meegeven. Ik geloof dat een van mijn collega's het net ook al noemde, ik heb in mijn eerste termijn wel genoemd, misschien heb ik het niet duidelijk gemaakt. Het is natuurlijk een stuk waar de professionals aan werken, daar ben ik me van bewust, maar als de professionals dit niet aan de gewone man en vrouw kunnen uitleggen, dan is dit stuk niet goed genoeg vind ik. Dat is waarom ik zei 'kies duidelijk ook de wijze van spreken', om ervoor te zorgen dat je je interne en externe communicatie goed doet. Dan kun je natuurlijk de media opzoeken, maar als je de media opzoekt, heb je wel een boodschap nodig die niet moet zijn zoals hier in de stukken staat, maar die op een andere manier naar buiten wordt gebracht. Ik denk dat je daarmee ook veel meer duidelijk kunt maken waarvoor je staat. Vooral belangrijk voor de VVD-fractie omdat hier zoveel werk is verricht door mensen en als je je boodschap op een mooie manier, op een goede wijze, naar buiten brengt, komt het ook goed naar voren. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, dank voor de beantwoording. Er is nog een tweetal vragen waarop ik geen antwoord heb gehoord. De eerste gaat over de risico- en beheersmaatregelen, hoe de escalatie eruit ziet en hoe de VV daarbij wordt betrokken op het moment dat we er niet uitkomen met de gemeenten over wat wij vinden wat ze zouden moeten doen en wat zij willen doen. Worden wij bijvoorbeeld geïnformeerd op het moment dat we een zienswijze gaan indienen of dat die gesprekken moeilijk lopen. Op welke manier worden wij betrokken bij dat hele afstemmingsproces dat nu ambtelijk wordt gedaan, worden wij daar ook bij betrokken? De andere vraag die was blijven liggen, ging over wat wij van de gemeenten nodig hebben. Zijn er ook zaken die voor ons heel belangrijk zouden zijn om nu in de komende omgevingsvisies opgenomen te hebben omdat wij bijvoorbeeld meer oppervlaktewater nodig hebben omdat daar gewoon een aantoonbaar knelpunt is. Dus even los van mijn politieke wensen, zijn er gewoon zaken die wij voor de uitvoering van onze taak nodig hebben van de gemeenten, zouden die niet ook onderdeel moeten zijn van deze gesprekken en zo ja, waar vind ik dan een overzicht van welke punten dat zijn. Voorzitter, ik denk dat

we er nu niet helemaal uitkomen wat er in het dictum zou moeten staan over de rol van de VV, maar ik zou heel graag tussen nu en de vergadering met de hoogheerraad en misschien met enkele anderen willen kijken of we toch niet een iets andere tekst kunnen opnemen over hoe de VV wordt betrokken bij de besluitvorming over nieuwe versies van deze Watervisie. Dank u wel.

De voorzitter: Even kijken. Wie? Mevrouw Van Hagen.

Mevrouw van Hagen: Ja, ik wil toch nog even een stukje terugkomen op dat stuk over die roadshow, het meegeven van dat document en dat er met specialisten wordt gepraat. Feit is eigenlijk dat de besluiten bijvoorbeeld worden genomen in de gemeenteraad waar niet de mensen zitten die dit hebben besloten en gewoon zeggen: joh, dit bouwen wij uiteindelijk gewoon vol. Het document komt na deze roadshow gewoon ergens op internet te staan. Dus de vraag is daarom echt om het gewoon wat meer waarde te geven door in de kernboodschap direct te zeggen wat u meegeeft met de roadshow, dat we dus die extra dingen verwachten en dat we die belangrijke kaart die daarbij zit, de Watervisiekaart, eigenlijk als een van de belangrijkste speerpunten zien die wij gerealiseerd zouden willen hebben. Het is echt belangrijk om dat in de oplegnotitie vast te leggen. Dan verandert er op zich niet heel veel aan het document, maar dan heb je zowel dat het mooie werk dat je doet in de roadshow vastligt en dat je vooraf, want vooraf wordt er meestal niet zo in een verordening gekeken, maar wel echt in de stukken, al een praatplaatje hebt en een stuk om je vooroverleg mee in te gaan en ook eigenlijk een harde eis: wij verwachten dit van jullie. Dus dat is daarop aanvullend.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Belt voor zijn tweede termijn, de hoogheerraad.

De heer Belt: Ik heb hier als eerste het woord 'watermerk' staan. Dank voor die woorden. De suggestie en de aanvulling die u deed over de Structuurvisie neem ik even mee naar het college. U gaf ook aan vooral de media in te schakelen. Dat gaan we zeker doen en dat doen we met de juiste taal. Ik was al heel blij met de aandacht die het AD Delft en omstreken twee weken geleden schonk aan het collegebesluit over deze Watervisie, maar de bedoeling is dat we dit proberen nog in veel meer media te krijgen. Dat hoort wat mij betreft bij die roadshow. De heer Vissers, ja het dictum aanpassen. Ik neem die mee. Ik kan mij heel goed voorstellen dat we dat gaan doen en volgens mij geeft dat ook gevoel aan wat u ook zei, om die kernboodschappen duidelijk vast te stellen want die staan dan ook op die kaart. Dus ik voel daar heel veel mee en ik kom daarmee terug.

De voorzitter: Mijnheer Middendorp, AWP.

De heer Middendorp: Heel kort. Bij de kernboodschappen op die kaart begint vier keer een zin met 'Delfland signaleert en agendeert'. Dat is misschien wel correct, maar ik zou het niet als eerste zin willen hebben omdat het heel veel vrijblijvendheid suggereert. Wilt daar alstublieft naar kijken?

De voorzitter: Dat ziet u nu pas, maar ik had het al eerder bij andere fracties gezien, dus ik laat het nu nog toe in de eindfase.

De heer Belt: Ik ga daarnaar kijken, maar dit zit inderdaad ook niet in die afdwingende sfeer, het zit vaak ook in signaleren. Ik ga daar nog naar kijken. Dan ga ik naar mevrouw Örgü, het is zeker een lerend proces. Dat is eigenlijk heel flauw, maar dat is echt die hele Omgevingswet. Wij gaan ook heel veel leren hoe wij het komende jaar hiermee op pad gaan. Daarover staat een stukje in het voorstel, hoe gaan gemeenten hiermee om, hoe zitten we straks bij de eerste omgevingsvisies aan tafel? U geeft twee punten mee over de betrokkenheid van de omgevingsvisies. Een deel daarvan is wettelijk

bepaald, dat gemeenten Waterschappen moeten betrekken, maar het grootste deel willen we natuurlijk ook weer aan de voorkant zitten, dus gewoon onderdeel zijn van het gesprek. U geeft ook als aandachtspunt de communicatie met de juiste taal aan. Dank daarvoor. Dan nog twee vragen van mevrouw Zandstra. Hoe gaan we nou om met de risico- en beheersmaatregelen, escalatie en de rol van de VV? Ja, wij proberen hiermee zoveel mogelijk die omgevingsvisies en ruimtelijke plannen te beïnvloeden. Als wij straks in de omgevingsvisies dan niet de juiste teksten zien verschijnen, dan gaan wij daarop inspreken, daar houden we de VV van op de hoogte en bij de echte ruimtelijke plannen en de toetsing hebben wij een toetsende rol en dan kunnen wij ook nog andere zaken meegeven, zoals we nu ook al doen.

'...' (Buiten de microfoon)

De heer Belt: Met zienswijzen inderdaad, dank de heer Middendorp.

De heer Middendorp: Ik heb niets gezegd.

De heer Belt: Wie zei het dan? Nu heb ik iets cryptisch opgeschreven over die laatste vraag. U geeft ook aan: hoe kunnen we nou die onderwerpen echt heel goed agenderen? Ja, dat moet nou juist echt in die kaarten staat en dat bedoel ik ook met het verrijken van die kaarten. Dus zodra wij bijvoorbeeld per gemeente ook in het zicht hebben wat bijvoorbeeld de top 3 waterkwaliteitsprobleemplekken zijn, dan proberen we dat ook zoveel mogelijk naar die kaart terug te brengen. Dat bedoel ik eigenlijk met dat continue proces om zoveel mogelijk knelpunten en zaken op die kaart ook weer te laten landen.

Mevrouw Zandstra: Voorzitter, zegt dan dus eigenlijk: op dit moment hebben we de punten die wij van de gemeente nodig hebben om onze taken uit te voeren nog niet dusdanig in beeld dat ze zichtbaar zijn in deze Watervisie, maar onze ambitie is wel dat ze het komend jaar zichtbaar worden in de Watervisie?

De heer Belt: Ik blijf zeggen dat er al heel veel op staat. Bijvoorbeeld rondom bodemdaling staat al heel veel op die kaart waar we problemen zien, maar waar het nodig is om die kaart te versterken, zullen we dan zeker doen. Er staat bijvoorbeeld ook een knelpunt in het boezemsysteem van Den Haag op. Dat agenderen we ook al en als er nieuwe inzichten zijn, zullen we die ook naar u toe brengen, dus wat dat betreft kan ik daarmee instemmen.

De voorzitter: Oké. Ik denk dat we hier tot een afronding kunnen komen. Dank u wel mijnheer Belt.

De heer Belt: Ik mis één beantwoording. Het dictum over besluitvorming van nieuwe versies, daar ga ik ook naar kijken. Dus dan kom ik met een voorstel. Dan nog een opmerking vanuit de AWP. Ja, de meerwaarde zit er voor ons ook juist in om die colleges van B&W goed mee te nemen. Ik kan me ook voorstellen dat we de hand uitreiken om bijvoorbeeld gemeenteraden te informeren. Tot zover.

De voorzitter: Goed. Ik stel voor dat wij naar een afronding gaan. Ik heb u nog niet expliciet gevraagd of u het als een hamerstuk of een bespreekstuk wilt, maar ik krijg de indruk dat sommigen van u het...Ik u er gewoon om vragen, maar ik heb ook wel ergens een amendement in de lucht gehoord en ik heb de portefeuillehouder horen zeggen dat hij een aantal zaken meeneemt naar het college en dat dit mogelijk zou kunnen leiden tot wijzigingen in het dictum met name. Dus dan krijgen we daar een aangepast stuk over. Mevrouw Zandstra.

Mevrouw Zandstra: Zou het mogelijk zijn dat we dat aangepaste dictum in ieder geval voor de fractievergaderingen op de maandag voor de VV ontvangen?

De voorzitter: Volgens mij is het de standaardpraktijk om die aangepaste stukken voor die vergadering te doen. Ik wil naar een afronding. Dat zijn ook de enige toezeggingen die ik deze vergadering heb gehoord, behalve dat stukje over die vissen helemaal aan het begin. Ik wil naar een afronding gaan, ik kijk heel even rond. Ik denk dat het gewoon een agendapunt is op de VV en de vraag is of het een hamerstuk of een bespreekstuk kan zijn. Ik kijk even rond.

De heer Hofman: Wat mij betreft een bespreekstuk omdat het natuurlijk cruciaal is en zeker als we gasten hebben een dergelijke. Ja, het is natuurlijk gek als je een dergelijk gewichtig program als hamerstuk aanmerkt. Dat vind ik dan niet op zijn plaats. Anderzijds, als de roadshow er is dan wil ik mij beschikbaar stellen, mocht dat zo zijn, om als VV-lid ook enthousiast het verhaal te brengen.

De voorzitter: Helder. Anderen?

De heer Vissers: Voorzitter, ik zag net dat de leidende principes op Valentijnsdag een hamerstuk waren, maar ik denk dat we recht doen aan het belang van dit stuk door het als bespreekstuk naar de VV te leiden.

De voorzitter: Iemand die daar anders over denkt? Niemand. Dan concludeer ik dat het een bespreekstuk is. De portefeuillehouder brengt het in het college, dat kan leiden tot aanpassingen en die zal deze tijd bij de stukken naar onze VV doen.

5. Rondvraag en sluiting

De voorzitter: Oké, dan zijn we volgens mij toe aan een afronding van deze vergadering. Het is vrij laat en ik wil echt niet het risico lopen dat we Ton Oostvogels straks moeten gaan feliciteren. Dan duurt het nog langer.

Mevrouw Örgü: Voorzitter, ik wilde juist voorstellen om nog een presentatie te doen want dan wordt het 00.00 uur.

De voorzitter: We hebben ook in januari a.s. een vergadering want we hebben stukken aangekondigd gekregen en ik wil u danken voor uw constructieve bijdrage en uw inzet om deze vergadering toch nog voor 23.00 uur te kunnen beëindigen. Ik zie u de volgende keer.

De heer Vissers: Voorzitter van de orde, ik zie aan de overkant een rondvraag bij de heer Van Heijningen.

De voorzitter: Ja, maar we hebben geen rondvraag op de agenda staan en u heeft...

De heer Vissers: Ja, hij staat wel op de agenda.

De voorzitter: Dat was bluf. Mijnheer Van Heijningen.

De heer van Heijningen: ik had nog een opmerking over de watertoets, 4c. Daar staat de conclusie: wij gaan graag door met de borging. Ik vind 'graag' niet op zijn plek, wij gaan gewoon keihard door met de borging.

De voorzitter: Waarvan akte. Ik sluit de vergadering.